

MAJANDUS-
AASTA **ARUANNE**

aruandeaasta algus: 01.01.2011

aruandeaasta lõpp: 31.12.2011

nimi: Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit MTÜ

registrikood: 80005069

aadress: Rotermanni 8, 10111 Tallinn

telefon: 664 5077

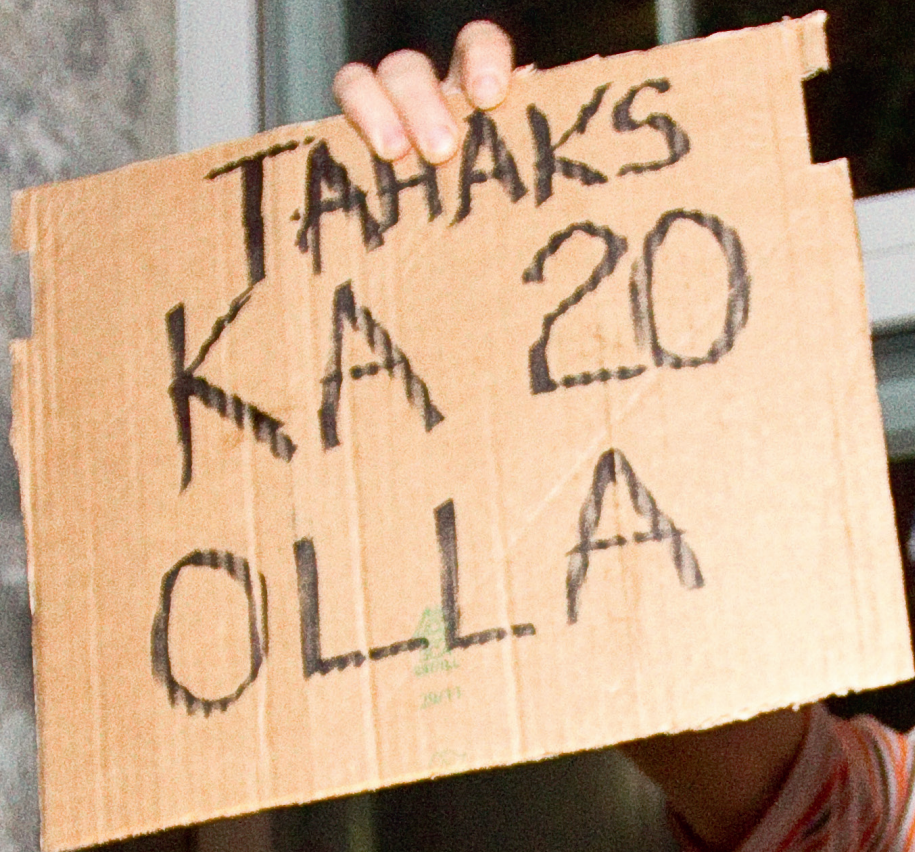
e-post: info@ngo.ee

veeb: www.ngo.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	36
Bilanss	36
Tulemiaruanne	37
Rahavoogude aruanne	38
Netovara muutuste aruanne	39
Raamatupidamise aastaaruande lisad	40
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	40
Lisa 2 Raha	42
Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed	42
Lisa 4 Materiaalne põhivara	43
Lisa 5 Kasutusrent	43
Lisa 6 Võlad ja ettemaksed	44
Lisa 7 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	44
Lisa 8 Muud tulud	45
Lisa 9 Mitmesugused tegevuskulud	45
Lisa 10 Tööjõukulud	46
Lisa 11 Seotud osapooled	46

TEGEVUS-
ARUANNE

EMSL-i 20. sünnipäeva tähistamisel oktoobrikuus astus oma kavaga üles ka Erko Valk Uuest Maailmast, nagu ta seda igal peol teeb. Foto: Alari Rämmo

Sissejuhatus:

Eesti kodanikuühiskond ja valikuküsimused 2011

“See on uus tendents, mida pole varem näinud,” tõdes Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Rait Maruste 2012. aasta alguses parlamenti viimase kuu jooksul tabanud kirjadelaine kohta.¹

Kõigepealt, detsembris, oli komisjon saanud üle poolesaja pöördumise erinevatelt vabaühendustelt, keda häiris plaan moodustada nelja parlamendierakonna juurde “demokraatia arendamiseks” mõeldud sihtasutused, millele oli juba eelnevalt riigieelarves ette nähtud 900 000 eurot kuueks kuuks (võrdluseks: aastas umbes sajale vabaühendusele projektitoetusi jagav Kodanikuühiskonna Sihtkapital saab riigieelarvest 1,3 miljonit eurot). Sellele järgnesid juba sajad kirjad parlamendiliikmete isiklikesse postkastidesse tudengitelt, kes polnud rahul kõrgharidusreformi kavaga.

Maruste jätkas: “Iseenesest kena, et ollakse aktiivsed, kuid meie töö teeb raskemaks, sest peame lahti võtma ja läbi lugema ja vaatama, kas on midagi lisatud. Veel hullem oleks, kui peaks vastama.”

Ta ei olnud ainus, kes 2011. aastal vabakonna (muide, tegu on sama aasta uue sõnaleiuga presidendi korraldatud võistluselt) tegemisi tähele ja imeks pani või kes pidi selle tõttu harjumuspärast mugavat käitumist muutma.

Märtsis toimunud Riigikogu valimised aktiveerisid ühendusi nii nagu ei kunagi enne. Neli aastat varem toimunud valimised olid kaasa toonud esimesed manifestid, kus vabakond ei jäänud ootama parteide programme, vaid käis ise välja ettepanekud ja lahendused oma valdkonna kohta, mille elluviimist uuel valitsuselt ja Riigikogu koosseisult oodatakse. 2011. aastal oli selliseid manifeste juba umbes tosin. Üle 100 000 inimese kasutas e-Riigi Akadeemia koostatud valimiskompassi, võrdlemaks oma vaateid kandideerijatega, EMSL-i eestvedamisel sündinud heast valimistavast sai kampaania ajal igapäevane kõneaines ning kord nädalas koostatud hea tava rikkujate “autahvliit” avaldasid kõik meediakanalid.

Praxis analüüsis seda, mida erakonnad oma programmidesse kirjutasid ja kirjutamata jätsid, Väitlusselts tõi tipp-poliitikud *online*-väitlustes oma ideid argumenteerima, noorteühendused korraldasid varivalimised alla 18-aastastele (mis aasta hiljem viis Justiitsministriumi algatatud aruteluni valimise langetamise üle), kümned ühendused korraldasid valdkondlike debatte ja kohtumisi jne, jne. Valimistjärgetes aruteludes nimetati seekordseid valimisi üsna üksmeelselt varasematest sisukamateks.

Pärast valimisi moodustus Praxis eestvedamisel võrgustik, kuhu kuuluvad vabaühendused hakkasid regulaarselt hindama valitsuse tegevuskava täitmist. Kohalikest algatustest püsis läbi aasta pildis MTÜ Kodaniku Hääli liikumine pealinnas, millega sooviti Tallinna

¹ <http://www.postimees.ee/701620/dasade-eelnou-jahmatab-arvamuste-hulgaga>

TV-le kulutatavat raha suunata linna lasteaedade remondiks – miitingute, talgute, meedia-esinemiste ja muu sellise kõrval koguti ka üle nelja tuhande allkirja, mis andis õiguse algatada linnavolikogus vastav eelnõu (volikogu hääletas selle maha). Umbes sarnasel moel seisid Lõuna-Eestis oma hästi toimiva kooli säilimise eest Pühajärve elanikud (volikogu hääletas nende ettepaneku maha, küll aga said nad hiljem õiguse kohtust). Olgugi, et Eesti inimesed eelistavad pigem koguneda laulupeole kui meelevaldustele, leidis aset mõningaid avalikkuse üldise toetuse pärvinud proteste, näiteks õpetajate miiting oma palgatõusu nõudmiseks (millele kevadel järgnes ka mitmete teiste valdkondade esindajate toetatud streik).

Neljandat aastat toimunud “Teeme ära!” on kujunenud kindlaks traditsiooniks, mis toob iga aasta mai alguses kümneid tuhandeid inimesi oma kodukandis vajalikke asju tegema. Euroopa Liit pühendas aasta vabatahtlikule tegevusele, mis Eestis tähendas konverentse, messe, koolitusi, trükiseid ja muud tuge, katse- ja kindla peale mineku projekte vabatahtlikke kaasavatele organisatsioonidele. Ning kõige selle kõrval tegutsesid tuhanded vabäühendused nii nagu oskasid, et lahendada koos mingeid muresid, esindada oma huve, aidata kedagi võõrast või üksteist, muuta enda ja teiste elusid huvitavamaks.

Mõned ütlesid selle kõige peale, et lõpuks ometi on kodanikuühiskond Eestis hakanud ärkama, pead tõstma, kaela kandma, häält tegema, esimesi samme astuma. Teised leidsid endiselt, et kodanikuühiskonda Eestis ikka veel ei ole või on ta siis väga nõrk. Kolmandad, ja nende hulka kuulume ka meie, arvavad, et sel aastal toimunu oli loogiliselt jätkuks väga paljude inimeste ja organisatsioonide aastate jooksul tehtud ühiste pingutustele.

Isegi vaid mõne aasta tagusega võrreldes on asjad hakanud edenema oluliselt pikemate sammudega – seda nii ühenduste endi suutlikkuse, inimeste huvi ja teadlikkuse, avaliku ja äri sektori ning meedia hoiakute osas, mis mõistagi ka kõik üksteist võimendavad –, samas on ka jätkuvalt tõsi, et küsimustes, kus erakondade kantav poliitiline tahe vabakonna soovidest erineb, on ühenduste käed endiselt kaunis lühikesed.

EMSL-i jaoks oli 2011 meie 20. sünnipäeva aasta, mil ühtlasi jõudis lõpule nelja-aastane strateegiaperiood. Arutelu, milliste seniste strateegiliste eesmärkidega peaksime jätkama (lõplikult saavutatuks ei saa neist lugeda ühtegi ning ega nad oma olemuselt sellised olnudki, mille puhul saaks ühe hetkel joone alla tõmmata ja öelda: tehtud!), millistest oleks otstarbekam loobuda ja milliseid uusi võtta, pidasime kevadisel üldkoosolekul koos liikmetega ning suve lõpus nõukogu ja bürooga.

On selge, et ühenduste tegutsemiskeskond ning tegutsemisviiside tõstmisele kaasa aitamiseks mõeldud tugistruktuurid (maakondlikud arenduskeskused, katusorganisatsioonid, KÜSK ja teised rahastajad) on Eestis üldjoontes paigas ning võimaldavad head tegutsemist, ent otsa ei saa töö kummagagi kunagi ning sellega tegelemine on loogiline EMSL-i ülesanne.

2011. aastal näiteks jätkus töö ühenduste riigipoolse rahastamise süsteemiga (juba kaks aastat varem valitsuse heakskiidu saanud kontseptsiooni elluviimise komisjon alustas tööd alles nüüd) ning tulumaksusoodustusega ühenduste nimekirja pääsemise tingimustega, uute teemadena lisandusid sotsiaalse ettevõtluse defineerimine (sügisel alustas EMSL-i juures sotsiaalsete ettevõtete võrgustik, kes iseseisvus 2012. aasta kevadel) ja küsimus ühendustest kui riigihankijatest (vastavalt rahandusministeeriumi uuele tõlgendusele Euroopa Liidu direktiivist peavad vabäühendused, kes tegutsevad avalikes huvides ja saavad üle poole oma sissetulekutest avalikult sektorilt, määratlema end riigihankijana ning järgima riigihangete seadust ka nende tegevuste puhul, mida viiakse ellu eraannetustena või liikmemaksudena kogutud raha eest).

EMSL-i tegevustest kuulusid siia ka näiteks töö kaasamise hea tava uuendamise (2005. aastast seni soovituslikuna kehtinud juhend sai mõningaste täienduste järel ka ametliku kuju kui valitsuse otsus) ning valitsuse ja vabäühenduste ühiskomisjoni ülesannete muutmine (2012. aastast tekib võimalus pöörduda komisjoni poole hinnangute saamiseks, kui embkumb pool leiab, et koostöös ei ole kinni peetud Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsioonis kokku lepitud põhimõtetest).

Ent sellise küllalt üldise eesmärgi – arendada ühenduste tegevust toetavat keskkonda ja

tugevdada ühenduste suutlikkust selles keskkonnas tulemuslikult tegutseda – sees on mitmeid valikukohti, kus tuleb otsustada, millega tegelemine on kõige vajalikum, millega tegelemises oleme kõige paremad ja millega tegelemine meid endid kõige enam huvitab.

Näiteks – kui Eesti vabakonna kuvandit loovad eelkõige umbes sadakond suutlikumat organisatsiooni, kes toimivad küllalt hästi ja suudavad oma valdkonnas vajalikke muutusi eest vedada ja ellu kutsuda, on lõviosa Eesti enam kui kümnest tuhandest vabaihendusest (jättes siia praegu arvestamata korteriühistud) väikesed, vähesuutlikud projektiorganisatsioonid, kelle mõju oma vald- või kogukonnas on ebamäärane. Kas Eesti kodanikuühiskonna tugev- nemisele kaasa aitamiseks peaks pigem keskenduma tööle edukama ja mõjukama vähemuse- ga, või oleks vajalik aidata järele just neid nõrgemaid? Omaette grupiks siin on venekeelsed vabaihendused, kelle tase on eesti ühendustest üldjuhul veel mitme pügala võrra madalamal.

Või – arvestades traditsiooniliste organisatsioonide kõrvale väga paljude teiste osalemis- võimaluste tekkimisega – oleks äkki õigem vabaihenduste asemel rohkem tegeleda üksikisi- kute, heade kodanikega? Kuigi ise selles valdkonnas tegutsedes tundub, et huvitatud inimeste hulk aina kasvab, aasta-aastalt on lihtsam oma tegevusi selgitada ja teisi kaasa haarata, on see mulje ilmselt kallutatud ning “tavaline” kodanik Eestis siiski pigem passiivne.

Nõukogu ja büroo suvisel arupidamisel rääkisime ka kodanikuühiskonnast kui moeas- jast, kus näiteks talgupäeval on popp tulla koos teistega välja ja näiteks kodukanti koristada, sest päev annab selleks justkui õigustuse, samas kui muul ajal möödutakse samasugusest pra- hist ükskõikselt ega tehta märkust, kui nähakse kedagi sodi maha loopimas.

Valikukohti on ka partnerite osas. Näiteks on EMSL seni avaliku võimu puhul peamiselt keskendunud valitsusasutustele, ent valdava osa vabaihenduste peamiseks partneriks on ko- halikud omavalitsused, kelle teadmised, hoiakud ja oskused koostööks on väga erinevad ning sõltuvad paljuski linna- või vallajuhi isikust. Üsna vähe tähelepanu oleme seni pööranud äri- organisatsioonidele kui vabaihenduste partneritele, ent ehk peaksime seda edaspidi rohkem tegema?

EMSL-i nõukogus töö lõpetamise eel vandeadvokaadiks saanud Allar Jõks sai tänuks hea kodaniku sokipaari, mida ta kannab tänaseni täiesti asja eest. Foto: Martin Meitern

EMSL-i tegevusmudel, organisatsioon ja finantsid

Aitamaks kaasa kodanikuühiskonna tugevnemisele Eestis, keskendub EMSL avalikes huvides tegutsevatele vabäühendustele: näeme oma ülesandena tegutsemist selleks, et vabäühendused saaksid ja oskaksid oma tööd hästi teha.

Aastatel 2008-11 on meie tegevus seejuures jagunenud kolme suuna vahel: püüame saavutada olukorda, et võimalikult paljud inimesed tahaksid olla head ja aktiivsed kodanikud, et neil oleks võimalik seda tahet ellu viia, ning oskused neid võimalusi kasutada. Iga kolme suuna puhul on 2008. aasta üldkoosolek kiitnud heaks EMSL-i strateegilised eesmärgid; nende kaupa, tuginedes oma teadmistele ning liikmetelt, teistelt vabäühendustelt ja muudelt partneritelt tulnud mõtetele, koostab EMSL-i kontor iga-aastase tegevuskava ja eelarve, mille kinnitab ja mille täitmist kontrollib EMSL-i liikmete valitud nõukogu. Tegevuskava täitmisest on ülevaade antud järgmises peatükis.

Liikmeskond ja võrgustik

EMSL-i liikmeskond kasvas 2011. aastal viie organisatsiooni võrra: meiega liitusid mittetulundusühingud Naerata Ometi ja Varjupaikade MTÜ ning sihtasutused Pärnu Vabahariduskeskus, Eesti Inimõiguste Keskus ja Keskkonnaõiguse Keskus. Liikmete arvu kasvu me eraldi eesmärgiks ei sea: suurest numbrist on meie jaoks olulisem, et liitujad seda tõesti tahaksid ning oleksid huvitatud ja suutelised meie tegemistes osalema. Nõnda võtame seda ka ise rahulikult, töötades nendega, kes ise on liitumise vastu huvi näidanud ja vahel tehes ka omalt poolt mõnele silmapaistvale organisatsioonile ettepaneku liikmeks astumiseks.

Kohustustevaba võimalus EMSL-i tegemistes osaleda on võrgustikku kuulumine, mis on potentsiaalselt avatud kõigile vabäühendustele ja kodanikuühiskonna huvilistele. Võrgustiku liikmetena defineerime inimesi ja organisatsioone, kellega meil on otsene kontakt, tavaliselt nende kuulumisega meie infolisti, mis võimaldab olla kursis meie tegemistega ja huvi pakkuvatel teemadel osaleda (tegelikult jõuab EMSL-i info küll ka kaugemale otsestest listiliikmetest, sest mõnigi organisatsioon saadab osa või kogu info edasi oma võrgustikes). Võrgustiku suurus on hinnanguliselt 4000 vabäühendust, nende seas nii eesti- kui ka venekeelseid organisatsioone.

Nõukogu ja büroo

Nõukogus täitus 2011. aastal ametiaeg kuuel liikmel: Aare Hörn, Allar Jõks, Eimar Veldre, Rainer Nõlvak, Mall Hellam ja Maarja Mändmaa, kellest vaid viimane kandideeris ka uueks perioodiks. Uute kandidaatidena seati liikmete poolt üles Krista Pedak (Kodukant), Edgar Rootalu (Eesti Õpilasesinduste Liit), Marit Valge (Eesti Noorteühenduste Liit), Margo Loor (Eesti Väitlusselts), Sandra Lillemaa (Noored Kooli), Liia Hänni (e-Riigi Akadeemia), Tarmo Tüür (Eestimaa Looduse Fond) ja Margit Säre (Peipsi Koostöö Keskus). Üldkoosolek otsustas valida varasemast jätkanud kolmele nõukogu liikmele lisaks kuus ning suurema hääletarvuga osutusid valituks Liia Hänni, Maarja Mändmaa, Margo Loor, Sandra Lillemaa, Tarmo Tüür ja Krista Pedak.

EMSL-i üldkoosolekul okupatsioonide muuseumis sai valitud uusi nõukogu liikmeid ja tavapäraselt nalja ka. Esiplaanil nõukogu esimehena jätkanud Maarja Mändmaa ja "Teeme ära!" projektide eestvedaja Eva Truuverk. Tähelepanelik vaataja leiab taamalt ka nõukogu liikmed Daniel Vaariku ja Liia Hänni. Foto: Alari Rammo

Büroo tuumik jätkas samas koosseisus: Alari Rammo (poliitika ja teave), Elina Kivinukk (koolitus), Mari Kodres (ajakiri Hea Kodanik), Martin Meitern (liikmed), Tatjana Lavrova (venekeelsed ühendused) ning juhataja Urmo Kübar. Aasta viimasteks kuudeks naasis lapsepuhkuselt Anna Laido, kelle tööks saab vabaühenduste tulevikku mõjutavate teemade analüüsimine. Projektijuhtidena töötasid aasta jooksul Geroli Peedu (avalikud teenused), Riinu Lepa (sotsiaalsete ettevõtete võrgustik), Teve Floren (Pooltevahetus), Viljo Vabrit (Tallinna ühenduste võrgustik), Reet Laja (Liidrikooli mentorprojekt vene ühendustele) ja Aro Velmet (inglisekeelne kommunikatsioon). Raamatupidamisteenust pakub Janek Keskküla (OÜ Baker Street) ning puhtuse ja korra eest hoolitseb Valentina Jantšarina.

Rahastamine

Rahaliselt oli 2011. aasta suhteliselt tavapärase. Bilansimahuks kujunes 31. detsembri seisuga 135 tuhat eurot (aasta varem 160 tuhat), tulude pool vähenes varasema perioodiga võrreldes 7% 320 tuhande euroni. Aasta tulemiks jäi miinus kolm tuhat eurot, mis on pigem arvestuslik kui hirmus kahjum. Nimelt laekus aasta jooksul järgmisel perioodil kasutamiseks raha 55 tuhat eurot, mis tuludes ei kajastu, ning ette tehti kulutusi 12 tuhande euro eest, mille rahastajad või hankijad katavad 2012. aastal. Umbes 8000 euro suuruses summas kasutasime lõpuni ära BAPP-i reservfondi summa, mis jäi 2011. aasta aruandes ka kulusse, aga tulu poolel oli ta 2008. aastal.

Põhivara aasta jooksul ei soetatud, küll aga kanti natuke maha. Tegevjuhtkonnale makstud tasud kasvasid 22% 19 800 euroni. Kokku kasvasid tööjõukulud 28% võrra, millest osa moodustavad tavapäraselt projektipõhised muutujad, ent osa ka tööik, et 2011. aasta kevadel jätkasid mitmed seni lepingu alusel teenust osutanud meeskonnaliikmed töölepingutega. Mitmete rahastajate arvates on nii parem, kuigi meie jaoks kasvatas see kõik kulusid.

Valdav osa tuludest oli tavapäraselt seotud sihtotstarbega, üle 34 000 euro natuke vabamalt kasutatavat raha, mille moodustasid põhikirjaliste eesmärkide täitmisega seotud omatulud, liikmemaksud, annetused jmt. Rahastajate lõikes moodustasid kõigist tuluallikatest eri fondid 69% ja ministriumid otse 20%. Kokku pärineb Eesti avalikest 85% ning eraallikatest 15%, mis on sarnane eelmise aastaga.

EMSL-i tegevusi rahastasid 2011. aastal (tähestiku järjekorras): Avatud Eesti Fond, Balti-Ameerika Partnerlusprogramm, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Kultuuriministeerium, Rahandusministeerium (Tarkade Otsuste Fond), Siseministeerium (regionaalministri valitsemisalast).

Lisaks toetasid meid mitmed annetajad, osa neist iga-aastased, osa seekord sünnipäevakingina: Hedman Partners, Heli Aru, Jüri-Ott Salm, Kristina Mänd, Mall Hellam, Maie Kiisel, Maris Jõgeva, Seif Invest, Vivatex Holding ja Helle Randam Trust ning Edith Randam-Rogers Trust.

Aitäh kõigile!

Aasta vabaüheduseks valitud Toidupanga juht Piet Boerefijn ei vea ühislaulu, vaid kutsus saalist Ene Ergmaga kätt suruma ka teisi meeskonnaliikmeid. Foto: Karl-Kristjan Nigesen

EMSL-i aasta 2011:

olulisemad sündmused ja saavutused

Jaauar

26. jaauar – Avaldame esimese hea valimistava rikkumiste “autahvli”, kus esikohal Isamaa ja Res Publica Liit oma otsusega rakendada kampaania-aktivistidena ministeeriumide ja maa-valitsuste palgal olevaid nõunikke. Sarnased “autahvlid” hakkavad ilmuma kuni valimisteni igal nädalal ning neid kajastatakse pea kõigis meediakanalites.

27. jaauar – Anname Toompeal üle kodanikuühiskonna aasta tegijate tiitlid 2010. aasta saavutuste eest. Aukirja, lilled, käepigistuse ja meie kestva lugupidamise saavad vabauhendustest Toidupank ja äriettevõtetest EMT, missiooniinimesena Liia Hänni ning aasta teo tegija NO teatri „Ühtne Eesti“. Eriauhinnana välja antud aasta pioneeri tiitli saab Garage 48, kuid avaliku võimu esindajatest ei õnnestu seekord tiitli väärilist leida.

31. jaauar – Ilmub Hea Kodaniku number vabauhendustest ja poliitikast.

Veebruar

28. veebruar – Käime välja omapoolsed soovitusel koalitsioonileppesse, vabauhenduste seekordse manifesti. Nende koostamiseks oleme eelmisel aastal pidanud aru eri maakondades ja internetis ning viinud aastavahetuse paiku läbi veebihääletuse. Lõpuks sõelale jäänud seitsmest ettepanekust neli jõuab valitsuse koalitsioonileppesse. Päev pärast manifesti avaldamist korraldame ka debati erakondadele.

Märts

14. märts – Ilmub käsiraamat vabauhendustele “Kuidas korraldada konverentse ja viia läbi arutelusid?” (autor: Elina Kivinukk)

15. märts – Toimub esimene kolmest KÜSK-i tellitud kahepäevasest katusorganisatsioonide koolitusest. Koolitused kestavad aprilli lõpuni, lisaks koostame mitmeid elektroonilisi õppematerjale.

18. märts – EMSL-i kevadkool Laitses kaasavast eelarvestamisest. Osalejad kohalikest omavalitsustest ja vabauhendustest mängivad päeva jooksul läbi nii eelarve tutvustamise, ideede kogumise, valikute tegemise kui ka tagasiside andmise etapid.

Aprill

1. aprill – Hea Kodaniku infovõarav veebis, www.ngo.ee saab uue näo.

11. aprill – Tartus algab kodanikuühiskonna nädal, kus meie korraldame seekordse kodanikuühiskonna konverentse ja arutelufoorumeid ühendustele.

Lõpule jõuab mitmeaastane avalike teenuste projekt “Seitse ühe hoobiga”, enne seda on aasta esimestel kuudel toimunud mitmete uute e-teenuste keskkondade esitlusi ja üllitatud käsiraamat “Vabauhendused ja avalikud teenused – partnerlus avaliku sektoriga” (autorid: Veiko Lember, Nele Parrest ja Evelyn Tohvri). Lõpeb ka meie töö Tallinna vabauhenduste võrgustikuga.

Mai

3. mai – ilmub Hea Kodaniku number vabatahtlikust tööst, millega osaleme ka Tallinnas toimival vabatahtliku tegevuse messil ja anname nõnda väikse panuse Euroopa Liidu vabatahtliku tegevuse aastasse.

5. mai – meie kontoris on külas ilmakuulus kolmanda sektori uurija Lester M. Salamon Johns Hopkinsi Ülikoolist USA-s, korraldame teeõhtu tema tööst huvitatutele.

Uue Maailma eestvedajaid Madle "Kaku" Lippus kodanikuühiskonna nädalal Tartus konverentsil. Sügisel sai temast presidendi esimene vabakonna nõunik. Foto: Alari Rammo

7. mai – ilmub käsiraamat vabaihendustele “Kuidas koguda annetusi ja hoida toetajaid?” (autor: Alari Rammo)

17. mai – Viimane juhtimise jututuba (kokku sel aastal neli). Sama ideed kanname edasi veidi teises formaadis liikmeklubidena.

27. mai – EMSL-i üldkoosolek, kus valitakse nõukogusse tagasi Maarja Mändmaa ning uuteks liikmeteks Liia Hänni, Sandra Lillemaa, Margo Loor, Krista Pedak ja Tarmo Tüür.

Lõpule jõuab meie mitmeaastane kaasamis- ja osalemisoskuste edendamise “Paremate poliitika projekt”, esitleme projekti käigus koostatud juhtumianalüüsi (lõpliku punkti saame küll panna alles pärast huvikaitse käsiraamatu ilmumist aasta lõpus).

Juuni ja juuli

EMSL-iga liituvad Pärnu Vabahariduskeskus, Inimõiguste Keskus ja MTÜ Naerata Ometi

August

19. august – nõukogu ja büroo peavad Käsmus igasuvisse koosoleku, kus püüame paika saada järgmiste aastate olulisemaid tegevussuundi.

26. august – Rakveres algab meie kahepäevane suvekool, seekord teemaks profivabatahtlike kaasamine äri sektorist. Muuhulgas käiakse kolmes Rakvere ettevõttes mõtlema, kuidas nemad oma töötajaid saaksid vabatahtlikena ühendustes rakendada.

Lõpule jõuab Minu Eesti mõttetalgutest välja kasvanud Liidrikooli projekt, kus juhendasime ja julgustasime venekeelseid kodanikuaktiviste.

September

1. september – Urmo Kübar alustab kursust kaasamisest Tallinna Tehnikaülikooli avaliku halduse tudengitele, mida käib lugemas igal nädalal semestri lõpuni.

Alustame pool aastat kestva sotsiaalsete ettevõtete võrgustiku projektiga, mis hakkab tegelema sotsiaalse ettevõtluse mõiste defineerimise ning tegevuskeskkonna parandamisega nende jaoks.

Oktoober

10. oktoober – EMSL saab 20-aastaseks, teeme toreid peo Tallinnas F-hoones. Lilli ei tooda ja kõnesid ei peeta (välja arvatud toostid!), aga üles astuvad erinevad liikmed ja kõigil on lõbus.

EMSL-iga liituvad Keskkonnaõiguse Keskus ja Varjupaikade MTÜ.

November

Tööd alustab Siseministeeriumi eest veetav ühenduste riigipoolse rahastamise korrastamise komisjon ja Praxise eest veetav valitsemise valvurite võrgustik, kus mõlemas osaleme. Samal ajal käib aktiivne töö ka kaasamise hea tava uuendamisega. Viime läbi USAID vabaihenduste elujõulisuse indeksi Eesti fookusgrupid.

26. november – teist aastat toimival Poolte vahetusel osaleb seekord 35 töövarjupaari, kes lähivad üheks päevaks oma partneri tööd jälgima ja õppima kas siis avalikku või kolmandasse sektorisse.

Detsember

5. detsember – ilmub käsiraamat vabaihendustele “Hea huvikaitse. Kuidas kaasata liitlasi ja mõjutada otsuseid?” (autor: Urmo Kübar)

15. detsember – Vastuseks Riigikogu plaanile asutada erakondade juurde demokraatia arendamise sihtasutused, mille jaoks on neile juba riigieelarvest plaanitud 900 000 eurot, saadame ettepaneku ideest sellisel kujul loobuda. Mõne nädala jooksul pöördub Riigikogu poole sarnaste ettepanekutega veel umbes poolsada vabaihendust.

21. detsember – Ilmub Hea Kodaniku number avalikest teenustest

31. detsember – Tatjana Lavrova siirdub emapuhkusele, mistõttu lõppes plaanitud veidi varem ka venekeelsete ühenduste mentorlusprogramm. Pidulik finaali toimus jaanuaris.

Ei ole perekonnaseisuaamet, vaid Tauno Asuja Tallinna Puuetegä Inimeste Kojast ja Mari-Liis Dolenko (toona HEAK-is) teostavad kevadkoolis demokraatiat ubadega hääletamise teel. Foto: Alari Rammo

Tegevuskava täitmine

Värvide tähendused:

Roheline – saavutatud või valdavalt saavutatud

Kollane – saavutatud osaliselt

Punane – jäi saavutamata või loobusime

Hinnangud oleme andnud EMSL-i büroo poolt ning paratamatult on nad osalt subjektiivsed, seda enam, et paljud tegevused ei olnud ka tegevuskavas selgelt mõõdetavalt eesmärgistatud. On ka selge, et kõik tegevuskavasse plaanitud 44 tegevust ei ole võrdse olulisusega ning seda püüdsime ka hindamisel arvestada, olles kriitilisemad nende tegevuste suhtes, millega kaasnev mõju ühiskonnale on suurem. Seega pakume aruande lugejatele oma hinnangu ja põhjendame seda, ning lugejatel on võimalus omakorda hinnata, kas nad näevad tulemust samasugusena.

Tegevussuund: väärtused

EMSL tegutseb selle nimel, et ühiskonnas suureneks teadlikkus vabaühenduste rollist ja nende tegevuse mõjust, soov ühendustes osaleda ja neid toetada.

1.1. korraldame üritusi, mille eesmärk on edendada siinset kodanikuühiskonna-alast mõtet ning tutvustada ja tunnustada vabaühenduste parimaid praktikaid

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Aasta tegijate tunnustamine	Tunnustada silmapaistnud inimesi ja organisatsioone, tõmmata tähelepanu nende tegevusele läbi EMSL-i kanalite ja meedia	
Kodanikuühiskonna nädal 11.-18. aprill Tartus	Viia läbi testprojekt, ettevalmistavalt järgmisteks aastateks, millega tutvustada kodanikuühiskonna hetkeseisu ja teemasid uutele inimestele ning pakkuda vabaühendustele huvitavat nädalat omavahelisteks aruteludeks.	
Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta korraldamises osalemine	Aidata Siseministeeriumit ürituste korraldamisel, mille eesmärk on tutvustada vabatahtliku tegevuse olemust ja kaasata rohkem inimesi ühenduste juurde vabatahtlikena.	
“Teeme ära!” talgupäev 1. mail	Aidata talgupäeva korraldajaid ettevalmistustes, innustada EMSL-i võrgustiku liikmeid talguid korraldama ja neis osalema, et selle kaudu haarata rohkem inimesi vabatahtlikusse tegevusse.	

Aasta tegijateks valis EMSL-i nõukogu seekord vabaühendustest Toidupank ja äriettevõtetest EMT, aasta missiooniinimeseks Liia Hänni ning aasta teoks NO teatri „Ühtne Eesti“.

Eriauhinnana välja antud aasta pioneeri tiitli sai Garage 48. Tunnustus jäi välja andmata avaliku võimu esindaja kategoorias, sest viimastel aastatel pärjatutega samaväärseid silmapaistvaid näiteid me ei leidnud. Lähemalt on valitustest ja nende tehtust juttu www.ngo.ee/tegitjad10.

Katsetasime seekord aasta tegijate puhul viimastest aastatest erinevat ajastust, kuulutades võitjad välja juba 2010. aasta lõpupäevil, tseremoonia toimus 27. jaanuaril. Meediakajastus (mis on selle ürituse puhul meie jaoks oluline, sest esiletõstetute tänamise kõrval soovime aasta tegijate valimisega kaasa aidata ka nende mõtte- ja teguviiside laiemale levikule) oli korralik, aga siiski enam-vähem samasugune, mis varemgi: väljakuulutamise päeval *online*-meedias, raadio-uudistes ja hommikuprogrammides, tseremoonia päeval raadio- ja teleuudistes, lisaks mõned persoonilood. Järeldasime, et konkreetsest ajastusest on meediakajastuse saavutamisel olulisem tunnustatavate huvipakkuvus ajakirjanikele, ja muidugi ka töö meediaga kajastuse saamiseks.

Meie liikmete Domus Dorpatensise ja Eesti Väitlusseltsi algatatud kodanikuühiskonna nädalas löime korraldajatena kaasa eelkõige saamaks paremat aimu idee elujõulisusest. Olles ise otsinud uut lähenemist oma 1999. aastast üle aasta korraldatavatele kodanikuühiskonna konverentsidele (arvestades, et erinevalt algusajast korraldavad nüüd selliseid konverentse ja arutelusid ka paljud teised organisatsioonid), liitsime konverentsi 2011. aastal kodanikuühiskonna nädala kavva, kus see oli nädala avajaks 11. aprillil.

Esmakordselt Tartus peetud konverentsi teemaks sai “Head lood” ning 13 vabaihenduse eestvedajad jagasid seal 18-minutilise TedX kõne formaadis oma häid kogemusi. Järgmisel päeval korraldasime samas foorumi, kus arutleti küsimuste üle nagu vabaihenduste rahastamine (kas suund peaks olema suuremale kontrollile või usaldusele), arengukavade vajalikkuse, kodanikuaktiivsuse ja interneti suhte ning idee üle anda töö käivatele inimestele üks vaba päev aastas vabatahtlikuks tegevuseks. Kodanikuühiskonna nädala raames toimus veel erinevaid debatte, näidismeeleavaldus, filmiõhtuid, vabaihenduste mess, TedX Tallinn ja Garage 48 üritused ja muud. Rohkem infot saab www.dorpatensis.ee/kodanikuuhiskond/2011.

Kokkuvõttes oli nädal tore, kuigi osalejate arv meie konverentsil ja foorumitel jäi varasematega võrreldes kesiseks ning toimunu kasutegurit on keeruline välja tuua. Arvame, et ideel on potentsiaali kujuneda vabaihenduste regulaarseks kogunemis- ja suhtlemispaigaks, millega tõstetaks ka avalikkuse teadlikkust, kuid otsustasime, et paljude teiste ülesannete kõrval ei ole selle korraldamine meie jaoks esmatähtis ja meie osalus korraldamises hädavajalik ning 2012. aasta nädala organiseerimisest jäime kõrvale.

Kahe ülejäänud ettevõtmise, Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta ning “Teeme ära!” juures piirdus meie roll nõukoja liikmena osalemise ja info levitamisega (lisaks sidusime esimesega oma suvekooli ja ühe Hea Kodaniku numbri), eestvedajateks olid nende puhul vastavalt Siseministerium ja Eestimaa Looduse Fond. Mõlemad ettevõtmised õnnestusid, talgud toimus ligi tuhat ja talgulisi osales 26 000, Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta ürituste tulemusena hindasid Siseministeriumi küsitatud 94 partnerorganisatsiooni, et elanikkond on vabatahtlikust tegevusest informeeritum ning meedia kõneles teemast varasemast rohkem.

1.2. algatame ja osaleme avalikes diskussioonides kodanikuühiskonna teemal ning vahendame avalikkusele kodanikuühiskonna-alast informatsiooni

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Artiklid ja sõnavõetud meedias, avalikud esinemised	Tõstatada meie hinnangul olulisi teemasid ja reageerida käimasolevatele aruteludele, aidata kaasa avalikkuse paremale arusaamale kodanikuühiskonnast ja ühendustest	

Suuremateks meediateemadeks, kus EMSL aktiivsemat rolli täitis, olid 2011. aasta esimestel kuudel hea valimistava ning aasta lõpus erakonnaseaduse muudatused, millega Riigikogu plaanib erakondade juurde luua maailmavaate arendamise sihtasutused. Neist on lähemalt juttu tegevuskava punkti 7 all.

“Teeme ära!” talgupäeva korraldaja Tarmo Tüür Eestimaa Looduse Fondist tuli ka kodanikuühiskonna nädalale rehaga. Poolteist kuud hiljem valiti ta EMSL-i nõukogu liikmeks. Foto: Alari Rammo

Üksikute avalike esinemiste ja meediakajastuste üle arve pidamisest oleme loobunud juba aastaid tagasi, neid tuleb ette vähemalt kord-paar igas kuus (ja mõnes kuus ka väga palju). Hea arenguna näeme, kuidas meedia ise üha sagedamini pöördub meie poole ja seda mitte ainult kommentaaride küsimiseks, vaid ka arupidamiseks vabaihendusi puudutavate teemade üle (nt aasta lõpus Eesti Päevalehes ilmunud lood sotsiaalministeeriumi ametnike loodud MTÜ-st, kes sai ministeeriumilt raha jms).

Ühenduste huvide eest oleme seisnud vajadusel ka kohtus. KÜSK-iga vaidlesime kohtus selle üle, kas oli õigustatud EMSL-i nimel Tallinna vabaihenduste võrgustiku esitatud taotluse kõrvaldamine piirkondliku kodanikuhariduse taotlusvoorst, põhjendusel, et EMSL ei ole piirkondlik organisatsioon. Lootsime sellega saavutada KÜSK-i suuremat paindlikkust niisugustes olukordades, rõhutades, et neil on kaalutusõigus, saavutamaks paremaid sisulisi tulemusi. Et aga mitte pärssida võrgustiku tööd, esitasime sama projekti uuesti ka Uue Maailma Seltsi nime all, kes selleks ka raha sai, ning nõnda lõppes vaidlus saamata kohtu hinnangut, kas tegevusulatus või piirkondliku päritolu alusel taotlejate diskrimineerimine on õige või vale.

Aasta lõpus aitasime ka MTÜ-d Wikimedia Eesti kohtuvaidluses Maksu- ja Tolliametiga (MTA). See on oluline, kuna ka meie hinnangul tõlgendab amet seaduses olevat heategevuslikkuse-nõuet liiga kitsalt ning seni puudub pea igasugune kohtupraktika. Vaidlusest lootsime ühendustele soodsat pretsedenti, kuid MTA loobus ise enne kohut ja tühistas algse otsuse.

1.3. loome avalikkusele kergesti kasutatava vabaihenduste andmebaasi, suurendamaks kolmanda sektori läbipaistvust ja võimaldamaks analüüsida ühenduste tegevuse tulemusi

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Läbirääkimised Justiitsministeeriumiga registri kasutajasõbralikkuse tõstmiseks või siis andmete saamiseks, et ise andmebaas luua.	Peamiste ühenduste töö tulemuslikkuse kohta käivate andmete (aastaruanded, põhikirjad) kättesaadavaks muutmise kas siis registris või EMSL-i enda infobaasis.	

Vabaihenduste manifesti tulemusena õnnestus saavutada valitsuse tegevusprogrammi lubadus "Anname äriregistris vabaihenduste kohta olevad andmed vabalt kasutusse, et oleks lihtne leida organisatsioon, kes vajavad vabatahtlikke, kellele annetada ja keda kaasata" (lisaks lubatakse registris eristada vabaihendused ning avaliku võimu asutatud ja kontrollitavad mittetulundusühendused), kuid tähtajaga alles 2013. aasta lõpp. Veenvaid põhjendusi, miks peaks selle sammuga nii kaua ootama, ei ole me seni saanud. Hea Kodaniku portaali oleme loonud ühenduste koostöökeskkonna, mis võiks sellise kergesti kasutatava andmebaasi funktsiooni täita, kuid sellel on mõtet vaid juhul, kui see on Äriregistriga seotud ja kõik muudatused viimases kajastuksid kohe ka meie keskkonnas.

1.4. osaleme kodanikuhariduslike projektide väljatöötamises ja elluviimises

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Ettekanded ja ülikoolides ja karjäärinõustajatele	Levitada eelkõige noorte (aga ka täiskasvanud töötajate) seas infot kolmandast sektorist kui võimalikust töökohast ja eneseteostuse võimalusest	

Esinemised koolides olid juhuslikud, vastavalt sellele, kuhu meid kutsuti. Küll alustasime sügisel ettevalmistusi katseprojektiks, mida loodame käivitada 2012. aasta sügisel Lääne-Virumaa kolmes gümnaasiumis. Soovime teha nii, et kui 12. klassis õpitakse ühiskonnaõpetuse tunni raames vabaihendusi, ei piirdu see teema käsitlemisega mõne tunni jooksul klassiruumis,

vaid õpilased saaksid ülesande mõne nädala jooksul töötada teatud arv tunde mõnes kohalikus vabaühenduses, täites seal ülesandeid, mis on olulised sellele ühendusele ja huvitavad õpilasele. Samuti peaks õpilane täitma vaatluspäevikut ja analüüsima ühenduse tegevust. Usume, et see võimaldaks saada vabaühendustest parema pildi ja tekitada ka suuremat huvi nende vastu kui pelgalt õpikukäsitluste lugemine.

Sügissemestril luges Urmo Kübar Tallinna Tehnikaülikooli avaliku halduse bakalaureuse-tudengitele kursust kaasamisest. Kursuse läbis 47 tudengit, kes valdavalt ütlesid oma tulevikku nägevat avalikus sektoris, kursuse mõte oli eelkõige pakkuda võimalust õppida kaasamist läbi viima ning äratada selle vastu huvi.

1.5. tegutseme ise eeskujuliku ja vastutava vabaühendusena, olles kaasav, hooliv ja abivalmis organisatsioon ning hinnates oma tulemusi läbi ühiskondliku, majandusliku ja keskkondliku mõju.

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Üldkoosolek ja uute nõukogu liikmete valimine	Viia läbi asjalik ja huvitav koosolek liikmetega, kus kõik vajalikud päevakorrapunktid saavad läbitud ja liikmete küsimused vastatud	
Liikmete klubi	Kuue kohtumisõhtu korraldamine, kus liikmesorganisatsioonid saavad jagada oma häid praktikaid ja muud infot, mille tulemusena suureneb nende jaoks EMSL-isse kuulumise kasutegur.	
Liikmekülastused	Aasta jooksul vähemalt 60 liikmesorganisatsiooni külastamine, mille tulemusena on liikmed kursis EMSL-i olulisemate tegevuste ja ootustega ning vastupidi.	
EMSL-i liikmeskonna ja võrgustiku laiendamine	Võimalikult paljude ühenduste liitumine EMSL-i võrgustikuga, tegusamate ühenduste astumine EMSL-i liikmeks	
Kontori ja töökeskkonna arendamine	Regulaarsete arenguveestluste läbiviimine, vajalike töökohtade täitmine jms, mille tulemusena on töötajad EMSL-iga rahul ja motiveeritud oma andeid rakendama.	
EMSL-i 2012-15 strateegia koostamine	EMSL-i lähiaastate tegevussuundade otsustamine, kaasates sellesse liikmeid ja olulisemaid partnereid	

Peamiselt organisatsiooni sisse suunatud tegevustest tegelesime edasi sideme tugevdamisega EMSL-i ja liikmete vahel ning liikmete omavahelise suhtlemise soodustamisega. Kuigi aasta alguses eesmärgiks seatud 60 liikmekülastuse asemel toimus 21 ning liikmeklubisid aasta peale kolm (üks kevadel plaanitud klubiõhtu jäi ära osalejate huvi vähesuse tõttu), loeme mõlema puhul heaks tulemuseks süsteemi toimimasaamist. Liikmekülastused võimaldavad meil saada paremat infot liikmete tegevustest, saavutustest ja vajadustest, ning vastupidi; liikmeklubid on mõeldud heade ideede ja praktikate levitamiseks liikmete vahel. Liikmekülastusteks oleme välja töötanud ankeedi, tulemused jäädvustame. Tunneme, et mõlemad tegevused on aidanud kaasa paremale vastastikusele suhtlemisele. Kevadel viisime üldkoosolekul ja pärast seda interneti teel läbi ka liikmeküsitluse, küsides tagasisidet EMSL-i tegemistele ja liikmete eelistusi võimalike uute tegevussuundade puhul. Nagu ka eelmises, viis aastat tagasi tehtud küsitluses, on näha, et liikmed peavad olulisemaks EMSL-i rolli ühiskonnas kui EMSL-isse kuulumise praktilist kasu enda jaoks. Küllaltki rahul

oldi oma võimalustega EMSL-i tegevustes ja seisukohtade kujundamises kaasa rääkida, kõrgelt hinnati EMSL-i töötajate professionaalsust ja peeti neid ka sõbralikeks. Kriitilisemad oldi EMSL-i infokanalite ja ürituste suhtes. Põhjalikumat raportit saab lugeda www.ngo.ee/liikmed.

Tegevussuund: võimalused

EMSL tegutseb selle nimel, et ühendustel oleks kättesaadav informatsioon ja teised ressursid, mis on vajalikud nende eesmärkide saavutamiseks, seda eelkõige suhetes avaliku võimuga.

2.1. jätkame EKAK-i elluviimise ja arendamise eestvedamist

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Kodar 2011-14 elluviimises osalemine	Arengukavas EMSL-ist sõltuvate tegevuste kvaliteetne elluviimine ja teiste tegevuste toimimise järelevalve vastavalt rakendusplaanile	
EKAK-i ühiskomisjoni arendamine	Teadlikkuse tõstmine EKAK-ist ja selle praktilise kasutatavuse tõstmine, läbi mehhanismi loomise, mis võimaldab pöörduda hinnangute saamiseks, kui kas avaliku võimu või kodanikualgatuse poolt on selle põhimõtete vastu eksitud.	

Kodnikuühiskonna arengukava (Kodar 2011-14) rakenduskavas on EMSL-i vastutusel kodanikuharidusega tegelevate ühenduste võrgustiku käivitamine, mille valmistasime ette aasta lõpus (käivitus 2012. aasta alguses), ning teavitustegevused (vt tegevuskava punkt 11).

EKAK-i ühiskomisjonis tegelesime lisaks koosolekutel käimisele ka komisjoni uuendamise ideega, otsisime selleks ministeeriumide ja vabauhenduste toetust ning kaitsesime ideed ka komisjonis. Idee järgi hakkaks komisjon peamiselt tegelema Kodar 2011-14 järelevalvega ning EKAK-i põhimõtete järgimise hindamisega. Aasta lõpp läks kiireks ning ümberkorraldused jäid vormistamata, kuid sisulise toetuse saavutasime ning muudatused leiavad aset 2012. aastal.

2.2. algatame ja osaleme teisi kaasates ühenduste tegevuskeskkonda puudutava õigusloome ning heade tavade kokkuleppimise ja elluviimise protsessides

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Tallinna vabauhenduste võrgustik	Võrgustiku sisemine tugevdamine liikmete ühistegevuste ja oskuste arendamisel, et pikas perspektiivis parandada ka eestkostesuutlikkust suhetes Tallinna linnavõimudega. Võrgustiku ettevalmistamine, et EMSL võiks oma rolli selles järk-järgult vähendada.	
Vabauhenduste manifest 2011	Koguda kodanikuühiskonna ja -ühenduste arengut puudutavad ettepanekud 2011 valitavale Riigikogule ja valitsusele, saavutada neile erakondade toetus	
Hea valimistava	Teadlikkuse tõstmine ja tava toimimise järelevalve, aitamaks kaasa ausa mängu reeglite järgimisele valimiskampanias.	

Ühenduste tulumaksusoodustuste süsteemi täiendamine	Leppida rahandusministeeriumiga kokku reeglites, mis võimaldaks avalikes huvides tegutsevatel vabauhendustel kergemini nimekirja pääseda.	
Eelnõude kommenteerimine ja osalemine töörühmades	Osalemine vajalikes töörühmades, milles esindada ja kaitsta ühenduste huve.	

EMSL-i roll 2010. aastal meie eestvedamisel sündinud Tallinna vabauhenduste võrgustiku juures lõppes me jaoks soovimatult vara. Kevadel jõudis lõpule Balti-Ameerika Partnerlusprogrammi rahastatud faas võrgustiku tööst – aasta esimestel kuudel käivitasime võrgustiku koostöökeskkonna veebis, regulaarsed ümarlaudad esimeste linnaametitega (Linnaplaneerimisamet ja Munitsipaalpolitsei Amet), kogusime võrgustiku liikmete sisendit muudatusteks ühenduste rahastamise korraks Tallinnas jne. Võrgustiku aktiivsemate liikmetega nõu pidades otsustasime, et õige oleks jätkata tegevusi esialgu EMSL-i egiidi all ning esitasime järgmise aastase perioodi rahastamiseks taotluse Kodanikuühiskonna Sihtkapitali piirkondliku kodanikuhariduse taotlusvooru. KÜSK lükkas meie taotluse tagasi põhjendusel, et EMSL ei ole piirkondlik organisatsioon ning järgmistel kuudel vaidlesime KÜSK-iga nende otsuse õigsuse üle. Et võrgustiku töö selle tõttu ei soikuks, esitasime sama taotluse uuesti Uue Maailma Seltsi kaudu, kes ka raha sai, ning on sestpeale ise võrgustikku eest vedanud.

Hea valimistava sündis EMSL-i eestvedamisel 2009. aasta Euroopa Parlamendi valimiste eel, kuid 2011 kujunes läbimurdeaastaks, kus teemast sai Riigikogu valimiste kampaania ajal pidev kõneaines. Koos vabatahtlike abiliste, n-ö valimiste valvuritega (Marek Reinaas, Juhan Kivirähk, Agu Uudelepp, Ivi Proos, Liisa Past, Mari-Liis Jakobson, Sergei Metlev, Sulev Valner, Veiko Spolitits jt) kommenteerisime Eesti Rahvusringhäälingu portaalis kandidaatide kampaaniategevusi, mida ise märkasime ning millest valijad meile teada andsid, eesmärgiga suurendada ausa mängu reeglitest kinnipidamist. Igal kolmapäeval avaldasime nädala jooksul toimunut kokku võtva “autahvli”, mida kommenteeriti samal öhtul ETV saates “Ringvaade”, järgmise päeva hommikustes raadiouudistes ja pea kõikides online-portaalides. Meediakajastused ületasid kõigi eelmiste kordade omad (vt www.ngo.ee/valimised-meedia) ning tundub, et ka üldise arvamuse kohaselt olid 2011. aasta valimised varasematega võrreldes sisukamad.

Vabauhenduste manifesti koostamisega alustasime juba 2010. aasta kevadel, kogudes ettepanekuid piirkondlikel ümarlaudadel. 2011. aasta alguses panime sõelale jäänud ideed ühenduste hulgas veebihääletusele ja kommenteerimisele ning jätsime lõpuks enne valimisi erakondadele esitatud versiooni seitse ettepanekut.

Koalitsiooniläbirääkimiste ja hiljem valitsuse tegevuskava koostamise käigus suhtlesime kahe valitsuspartei ja esmajoonelise regionaalministriga, valitsuse tegevuskavva jõudis manifesti seitsmest ettepanekust sisuliselt neli (vabauhenduste andmete tasuta kättesaadavaks tegemine, tegevustoetuste süsteemi väljatöötamine, tulumaksusoodustuste süsteemi hõlbustamine ning õigusaktide ja nende väljatöötamise kavatsuste koondamine ühtsesse portaali). Kolme viimasega käivitus aasta jooksul ka töö ning EMSL on selles aktiivselt osalenud.

Juunis tegime Riigikogule ettepanekud tulumaksuseaduse muutmise eelnõule, millega vähendati järsult tuludest mahaarvamiste summaarset laged. Juhtisime tähelepanu, et muudatus mõjutab ka eraisikute motivatsiooni teha annetusi ja kingitusi avalikes huvides tegutsevatele vabauhendustele, mille suurendamine on samas valitsuse eesmärk (nt Kodar 2011-14). Tegime ettepaneku muuta kehtetuks tulumaksuseaduse § 27 lõige 3, mis piirab kingituste ja annetuste mahaarvamise viie protsendiga kogutulust, ning piirduda plaanitud mahaarvamiste piiranguga üksnes eluasemelaenu intressidele. Riigikogu rahanduskomisjon meie ettepanekuga ei arvestanud.

Töö jätkus, ehkki aeglaselt, aga seda meist mitte olenevatel põhjustel, tulumaksuseaduse muutmise töörühmas, kus lisaks meile osalevad Rahandusministeerium, Maksu- ja Tolliamet, KÜSK ning kutsutud eksperdid. Tundub, et soovitud tulemusteni jõuame selles 2012. aastal. Jätkasime tööd ka tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja

koostamise ekspertkomisjonis Maksu- ja Tolliameti juures ning Välisministeeriumi arengu-koostöö komisjonis.

Riigikantsleiga töötasime koos kaasamise hea tava uuendamise nimel, mille valitsus enne aasta lõppu ka vastu võttis. Andsime sellesse omapoolset sisendit, levitasime mustandit ja ärgitasime vabaihendusi arvamust avaldama. Meie hinnangul sai uuenenud kaasamise hea tava korralik.

Detsembri alguses sai avalikuks kavatsus luua parlamendierakondade juurde sihtasutused, mis hakkaksid tegelema nende maailmavaate levitamisega, mõned päevad hiljem selgus, et veel loomata sihtasutustele on 2012. aasta riigieelarves aasta teiseks pooleks juba plaanitud 900 000 eurot (võrdluseks: Kodanikuühiskonna Sihtkapitali rahastatakse riigieelarvest aastas 1,3 miljoni euroga). Olles eelnõu mõned päevad varem "avastanud" ja läbi töötanud, suutsime sellele kiiresti reageerida arvamuskirjaga ning kujunesime idee kriitikute eestvedajaks. Mõne päeva jooksul koondasime sadakonna vabaihenduse arvamused ettepanekuteks rahastada plaanitud tegevusi erakondadele seni eraldatava riigipoolse toetuse arvelt ning mitte nimetada plaanitavaid organisatsioone demokraatia arendamise sihtasutusteks. Meie õhutusel saatsid sarnaseid ettepanekuid põhiseaduskomisjonile veel umbes 50 vabaihendust (veidi hiljem kasutas sarnast taktikat veel suuremas mahus Eesti Üliõpilaskondade Liit, teavitamaks poliitikuide tudengite vastuseisust kõrgharidusreformi plaanile). Töö eelnõuga jätkus uue aasta jaanuaris Riigikogult tulnud täiendavatele küsimustele vastamiseks vabaihenduste arvamuste koondamisega, seejärel jäi teema mitmeks kuuks soiku ja naasis päevakorda maikuuks.

Lisaks aitasime Praxist ette valmistada valitsemise valvurite projekti, mis käivitub avalikkuse jaoks jaanuaris 2012. Meie ülesandeks on seal hinnata valitsuse tegevusi kodanikuühiskonna arendamisel, ettevalmistusperioodil aitasime aga läbi mõelda projekti tegevusi üldiselt.

2.3. koostöös ministeeriumidega korrastame ühenduste avaliku võimu poolse rahastamise süsteemi, et see oleks läbipaistev, piisav ja tulemuslik

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Rahastajate koostöövõrgustik	Ühenduste rahastajate koostöö edendamine tingimuste ühtlustamisel ja ühendustele soodsamaks muutmisel, tagades samas piisava kontrolli raha kasutamise otstarbekuse üle.	
EL 2014+ koostamises osalemine	Saavutada uue perioodi plaanimise avalik arutelu ja ühenduste huvide kaitsmine seejuures.	

2010. aastal soiku jäänud rahastajate koostöövõrgustiku jätkamise asemel keskendusime tööle Siseministeeriumi eest veetavas ühenduste riigipoolse rahastamise kontseptsiooni töörühmas, mis peaks 2012. aastal saavutama samad eesmärgid, mis meil olid võrgustikku käivitades.

Euroopa Liidu 2014. aastal algava rahastusperioodi plaanimine sellel aastal veel aktiivselt ei käivitunud. Tegime eeltöid ning päris töö läks käima 2012. aastal. Kasamise plaan sai me meelet korralik.

2.4. loome avalike teenuste üleandjate ja osutajate info- ja nõustamissüsteemi

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
"Seitse ühe hoobiga" projekt ja jätkutegevused	Avalike teenuste infosüsteemi käivitamine, mis võimaldab teenuseid üle anda soovivatel KOV-idel ja neid osutada soovivatel vabaihendustel üksteist leida ning nõustamist saada, selle süsteemi regulaarse uuenemise kindlustamine.	

Vabatahtlikkuse teemalises suvekoolis tõime kokku kaks Euroopa aasta-teemat – kutsusime käimatõmbamiseks esinema Euroopa kultuuripealinnas Tallinnas trummiorkestri Trumm-it'i. Foto: Alari Rammo

Mitmeaastane Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna toetusel läbi viidud avalike teenuste projekt jõudis lõpule ning avalike teenuste infosüsteem oli üks selle osa. www.ngo.ee/teenused on üleval näidislepingud ja juhtumianalüüsid, teenuseosutajate andmebaas ning põhjalikum käsitus teemast sama projekti raames valminud käsiraamatuna. Nende materjalide põhjal oleme ka pärast projekti lõppu teinud koolitusi vabaühendustele ja kohalikele omavalitsustele. Koos Siseministeeriumis käiva ühenduste rahastamiskontseptsiooni valmimisega püüame leida ka lahendust keskkonna pidevaks haldamiseks ja selle kasutatavuse tõstmiseks.

Sama projekti käigus disainisime veel kuus e-teenust, "kõrvalproduktina" harjutades teenuse kasutajate kaasamist selleks. Välja arvatud ühenduste koostöökeskkond, oleme ülejäänud andnud üle nende edasistele haldajatele, kuigi see on välja toonud meie jaoks ka ühe projekti õppetundidest: edaspidi püüame pigem ette võtta ainult asju, mille edasisest haldamisest oleme ise huvitatud. Näiteks avaliku ruumi probleemide lahendamise keskkonna Minu Viljandi puhul nägime, kuidas projektis linnavalitsuse esindajana osalenud ametniku töölt lahkumise järel on teiste ametnike motivatsioon keskkonda kasutada väga madal – novembris sai oma mure portaali püstitanud linnakodanik ametnikult vastuseks: "Aukudest, maha kukkunud puudest, katkistest pinkidest ja laternatest palun teavitada linnavalitsuse majandusosakonda otse, sest me ei jõua pingelise töö tõttu "Minu Viljandit" igapäevaselt jälgida!"

Teiseks õppetunniks oli nii mahuka projektiga paratamatult kaasnev bürokraatia, millega tegelemine võttis ebamõistlikult palju aega.

2.5. analüüsimise ühenduste arengut ja arenguvajadusi ning aitame neid lahendada

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Kolmanda sektori tulevikugrupi käivitamine	Erinevate ühendusi mõjutavate arengute analüüsimine ning soovitude koostamine ja levitamine ühenduste seas, kuidas neiks arenguteks valmistuda	
USAID Indeksi koostamine	Iga-aastase uuringu Eesti raporti jaoks fookusgrupi läbiviimine ja raporti kirjutamine	

Tulevikugrupi tegevuse käivitamise lükkasime novembrisse, kui lapsepuhkuselt naasis Anna Laido. Idee on selles, et olemasolevate uuringute, statistika, heade näidete ja muu põhjal analüüsida, kuidas erinevad arengud ühiskonnas vabaühendusi mõjutavad ning pakkuda soovitusi, kuidas ühendused sellisteks muutusteks valmistuda saavad. Novembri ja detsembri jooksul töötasime välja metoodikat ning tegime algust esimese raportiga, milles vaatleme muutuseid inimeste annetamiskäitumises.

USAID-i vabaühenduste elujõulisuse indeksi Eesti raporti koostamisega tegeleme juba kümendat aastat. 2011. aasta indeks avaldatakse kevadel 2012, seda saab lugeda www.ngo.ee/indeks.

2.6. kogume, toimetame ja levitame ühenduste tegevuseks olulist informatsiooni eesti, vene ja inglise keeles

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Hea Kodaniku väljaandmine	Välja anda kolm kõrgel tasemel ajakirjanumbrit, mis aitaks levitada kodanikuühiskonna-teemalist mõtet ja praktikat	
Elektrooniliste uudiskirjade väljaandmine (eesti, vene, inglise)	Igal nädalal (inglise keeles alates aprillist kord kuus) välja anda uudiskiri, mis aitab huvilistel olla kursis kõige olulisema kodanikuühiskonnas toimuvaga, laiendada võrgustikku	

www.ngo.ee	Kodulehe uue kujunduse rakendamine, uute funktsioonide lisamine (kasutajate suurem aktiivsus sisu tootmisel), tugevdamiseks portaali kasutegurit.	
Rahvusvaheline koostöö	Tuua Eestisse teiste riikide kogemusi ja levitada mujale Eesti omi kodanikuühiskonna-alastest arengutest	

Hea Kodaniku ajakirja numbreid ilmus kolm: varakevadel poliitika mõjutamisest, suve hakul vabatahtlikust tegevusest ning aasta lõpus avalikest teenustest. Ajakirja sisuline tase on jätkuvalt hea, paraku jätkub ka needus selle numbrite hilinemisega. Usutavasti kodanikuühiskonna areng või vabauhenduste töö selle tõttu ei kannata, kuid meile endale põhjustab see regulaarselt lisastressi.

Hea Kodaniku infoportaal www.ngo.ee on jätkanud uues kuues suuresti oma seniste funktsioonide täitmist, värvavat külastati aasta jooksul 135 178 korda, ehk kuus keskmiselt üle 11 000 korra.

Kodulehe uuendamise järel märtsi lõpus külastatavus pisut langes, mida põhjustas ilmselt tarkvaralise keskkonna muutus ja statistika erinev toimimine. Üleminekunädalal statistikat peagu et ei kogutudki, nii et külastatavus on tegelikult suurem.

Unikaalseid kasutajaid käis kuue kuuga 68 350, kes külastasid kokku 373 438 lehekülge. Populaarseimad teemad olid jätkuvalt teabekeskus ja MTÜ-de asutamist ning juhtimist puudutav teave, uudised ning ka valimistega seotud lehed. Uusi ja naasvaid külastajaid oli jätkuvalt umbes pooleks.

Osa teavitusest on jooksvalt kolinud ka teistesse kanalitesse nagu Twitter ja Facebook, mille võrra väheneb www.ngo.ee külastus. Facebooki vaatamisi oli aasta jooksul näiteks 119 989 ja lehekülje www.facebook.com/heakodanik olid meeldivaks märkinud aasta lõpuks üle 500 kasutaja.

Nädalikirju ilmus 52 nädala jooksul 48, ei ilmunud jaanipäeva järel ja kaht juulis, kuna uudiseid oli vähe ega ka 13. nädalal, kuna koduleht kolis ja uudiskirjast polnuks lugejaid sunnata enam vanale ega veel uuele kodulehele.

Viie kuu jooksul toimus aktiivsem teavitustegevus kodulehel ka inglise keeles ning ilmus kolm ingliskeelset kuukirja. Ingliskeelsete vabatahtlike tõlkide võrgustikku siiski käivitada ei õnnestunud ning kui meil kevadest ingliskeelse teavitusega töötanud Aro Velmet sügisel õpingute tõttu Eestist lahkus, jäi see tegevus taas soiku. Venekeelne teavitustegevus oli aktiivsem, ilmus ligi 37 uudiskirja. Kodulehe külastatavusest langeb venekeelsele osale umbes kümmekond protsenti.

Rahvusvahelises tegevuses oleme olnud pigem reageerivad meile tulnud ettepanekutele jagada Eesti kogemusi ning tegime seda rahvusvahelistel üritustel esinemise või Eestit külastanud huviliste võõrustamise näol ka sel aastal.

Tegevussuund: oskused

EMSL tegutseb selle nimel, et Eesti vabäühendused oleksid hästi juhitud ja tulemuslikud.

3.1. korraldame koolitusi ühenduste arenguks vajalikel teemadel, eelkõige juhtimisega seotud küsimustes

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
EMSL-i kevadkool kaasavast eelarvest	Kaasava eelarve idee ja võimaluste tutvustamine, innustuse ja oskuste pakkumine selle rakendamiseks.	
EMSL-i suvekool "Vabatahtlike suvepäevad"	Vabatahtlike kaasamise heade praktikate levitamine ning ühenduste oskuste tugevdamine selleks.	
Juhtimise jututubade sari Tallinnas ja Tartus	Ühenduste eestvedajatele võimaluse pakkumine koguda uusi teadmisi ja ideid erinevatel juhtimisega seotud teemadel ning luua kontakte kolleegidega	
Tellimuskoolitused	Pakkuda kvaliteetseid koolitusi neile ühendustele, kes neid vajavad	

Oma kolmanda kevadkooli viisime läbi 18. märtsil koos Suurbritannia Big Society Networki alaprojektiga Your Local Budget ja e-Riigi Akadeemiaga, teemaks oli kaasav eelarvestamine kohalikes omavalitsustes. Eestis uut ideed õppisime peamiselt läbi harjutamise: osalejad said proovida ühiselt ühe meie välja mõeldud valla eelarve puhul valikute tegemist, otsusele jõudmist ja tagasiside andmist. Osalejaid oli 74.

Saime kinnitust, et selline viis eelarve koostamiseks töötab, inimesed on huvitatud ja suutlikud kaasa rääkima, pidama dialoogi ja otsima paremaid lahendusi, mitte ainult oma küla või huvigrupi, vaid ka teisi ning eelarve võimalusi arvestavalt. Kui suhtuda osalejatesse hästi, toimuvad sellised arutelud rõõmsalt, ilma tülideta. Pärast kevadkooli toimumist on e-Riigi Akadeemia koostanud juhendmaterjali valla- ja linnavalitsustele Eesti oludesse sobivaks kaasavaks eelarvestamiseks.

Teine traditsiooniline koolitusüritus, 27.-28. augustini Rakveres peetud suvekool, keskendus Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta puhul äri sektorist profivabatahtlike leidmisele ja hoidmisele. Praktilise harjutusena käisid osalejad seekord kolmes Rakvere ettevõttes välja töötamas visandit nende vabatahtliku tegevuse programmiks, esimese päeva õhtuse osa sisustasid "Julge küsida" aruteluringid.

Jätkus meid juba viimastel aastatel kimbutanud osalejate arvu vähenemine: kui veel 5-6 aastat tagasi paelusid suvekoolid 150-180 osalejat, siis seekord vaid 66. Arvestades, et erinevalt 2000. aastast, mil suvekoolidega alustasime, toimub nüüd sarnaseid üritusi juba väga palju, kaalusime põhjalikult oma suvekooli lõpetamist. Küsisime sellele ideele tagasisidet suvekoolis osalenutelt ning hiljem viisime läbi küsitluse nende hulgas, kes on viimaste aastate jooksul osalenud ainult ühes suvekoolis (st. pärast esimest kogemust ei ole hiljem osalenud). Vastustes toodi siiski välja suvekoolide olulisust ja unikaalsust, nii et otsustasime veel proovida ja üritada järgmiseks korraldada suvekool mitme organisatsiooni koostöös.

Juhtimise jututoad olid 10-15 osalejale mõeldud aruteluõhtud kindlal teemal ja huvitava külalisega, viimased olid peamiselt äri sektorist. Korraldasime neid I poolaastal neljal korral, kuid loobusime siis – meie seisukohalt ei olnud nende korraldamine hädavajalik ega ühenduste nõudlus nende järele väga suur, leidsime, et kulutame neile liiga palju aega.

Koolitusi, tasustatud ettekandeid, arutelude juhtimisi jms töid telliti meilt 24 korral ehk umbes samas suurusjärgus, mis eelmistel aastatel. Meil on enam-vähem välja kujunenud

teemad, milles meid rääkima kutsutakse, puudutades peamiselt vabaühenduste juhtimist, huvikaitset, koostööd avaliku sektoriga. Aktiivselt me oma koolituste turundamisega ei tegele, võtame vastu neid töid, mis ajaliselt ja teema poolest sobivad. Tagasisidet osalenutelt või tellijatelt me 2011. aastal ei kogunud, kuid üldiselt on hinnangud meie esinejatele ja koolitajatele kõrged.

3.2. koolitame ja nõustame ühenduste partnereid avalikus ja äriectoris koostöök ühendustega

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
“Paremate poliitikate projekt” (TOF)	Tõsta ametnike kaasamis- ja ühenduste eestkostesuutlikkust	
Avaliku ja kolmanda sektori töövarjupäev “Pooltevahetus”	Teadlikkuse tõstmine teise poole tööst, ootustest ja vajadustest, parandamaks avaliku ja kolmanda sektori vahelist koostööd.	
Kohalike omavalitsuste nõustamine	Pakkuda KOV-idele abi 2009 manifestis tehtud ettepanekute elluviimiseks	
Swedbanki annetuskeskkonna hindamiskogus osalemine	Parimate organisatsioonide väljavalimine annetuskeskkonda	

Kevadel jõudis ometi lõpule pika nime ja pika vinnaga kestnud strateegilise juhtimissuutlikkuse projekt “Mittetulunduslikud esindusorganisatsioonid kui võrdväärsed partnerid riiklike otsuste planeerimisel ja elluviimisel” koostöös Praxis ja Siseministeeriumiga. Helgema jäid sellest ligi kolmest aastast meelde vahvad kevadkoolid koos ametnike ja vabaühendustega, hea huvikaitse käsiraamat, praktiliste soovitusetega analüüsid kaasamisprotsessidest, samuti uudsete kaasamismeetodite testimine ning õppevideote loomine nende läbiviimiseks. Negatiivsele poolele jäi projekti väsitav pikkus, meile mõneti uudne kogemus ühisprojekti läbiviimisest ning kilomeetreid kirjavahetust rahastajaga aruandlusbürookraatiast. Kõike valminut saab lähemalt vaadata ja kasutada www.ngo.ee/TOF.

“Pooltevahetust” tegime teist aastat, kutsudes nii avaliku kui ka kolmanda sektori esindajaid 26. novembri kodanikupäeva paiku üheks tööpäevaks suunduma partnerorganisatsiooni juurde, et õppida paremini tundma nende inimesi, tööpõhimõtteid, võimalusi ja ootuseid koostöök. Sel aastal moodustus 35 töövarjupaari, seejuures aasta varasemast rohkem ka kohalike omavalitsuste ja ühenduste vahel. Kahe aasta kogemus ütleb, et tegemist on lihtsa ja toimiva võimalusega sektoritevahelist koostööd parandada ning osalejate tagasiside kinnitab rahulolu (77% tänavu tagasisidet andnud osalistest pidas seda kasulikuks kogemuseks, 80% soovis osaleda ka edaspidi ning 92% on valmis seda soovitama oma kolleegidele).

Kohalike omavalitsuste süsteemse nõustamise plaanist loobusime lõpuks vastu tahtmist ajapuudusel. Mõte oli selles, et kui pärast 2009. aasta kohalike valimiste eel koostatud vabaühenduste manifesti kogusime valla- ja linnavalitsustelt tagasisidet, milliseid seal esitatud ettepanekutest nad ise enim sooviksid ellu viia, võinuks meie roll olla ka neid selles aidata. Ilmselt oleksime nõnda saavutanud ka suurema hulga ettepanekute elluviimise. Mingil määral on seda asendanud suhtlemine KOV-idega kohalikel üritustel või näiteks valdade ja linnade päeval.

3.3. anname välja õppematerjale

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Ürituste korraldamise käsiraamat	Käsiraamatu väljaandmine, mis innustaks lugejaid korraldama paremaid üritusi ja pakuks neile selleks nõuandeid	
Eestkoste käsiraamat	Käsiraamatu väljaandmine, mis innustaks lugejaid paremini eestkoste võimalusi kasutama oma eesmärkide saavutamiseks (kui vajalik) ja pakuks neile selleks nõuandeid	
Avalike teenuste üleandmise käsiraamat	Käsiraamatu väljaandmine, mis pakuks nõuandeid avalike teenuse delegeerimisest ja osutamisest huvitatutele.	
Annetuste kogumise käsiraamat	Käsiraamatu väljaandmine, mis annaks nõu annetuste kogumise võimalustest ja edukaks tegutsemiseks vajalikest tegevustest.	

Käsiraamatuid tuli EMSL-ilt 2011. aastal rohkem kui mitmel varasemal kokku. Aasta jooksul ilmusid “Kuidas korraldada konverentse ja viia läbi arutelusid?” (Elina Kivinukk, rahastas Vabauhenduste Fond), “Vabauhendused ja avalikud teenused – partnerlus avaliku sektoriga” (Veiko Lember, Nele Parrest, Evelyn Tohvri, rahastas Norra/EMP toetusmehhanism), “Kuidas koguda annetusi ja hoida toetajaid?” (Alari Rammo, rahastas osaliselt KÜSK) ning “Hea huvikaitse. Kuidas kaasata liitlasi ja mõjutada otsuseid?” (Urmo Kübar, rahastasid Tarkade Otsuste Fond ja Siseministerium). Ise jäime sisuga rahule, huvi raamatute vastu on olnud suur ning meieni jõudnud tagasiside kiitev. Kõik käsiraamatud on ka elektrooniliselt kättesaadavad www.ngo.ee/trykised, küll aga ei jõudnud me ellu viia ideed riputada tekstid peatükkide kaupa oma kodulehele, mis võimaldaks huvilistel neid oma kogemuste põhjal ka täiendada asuda. Püüame seda teha edaspidi.

Lõime ka elektroonilisi õppematerjale, kuid nende kasutatavus ei ole suur. Valmistasime KÜSK-i tellitud katusorganisatsioonide koolitussarja käigus kaks videokoolitust (Kristina Mänd vabauhenduste juhtimisest ning Urmo Kübar ühenduse tegevusaruande koostamisest), neli kodanikuühiskonna olemust tutvustavat *pecha-kucha* esitlust ja mõned õppelehed, mis kõik on saadaval näiteks www.ngo.ee/katused. Õppetunniks oli, et ilmselt on selliste elektrooniliste materjalide aktiivsesse kasutusse minemise tingimuseks, et neid peab ilmuma regulaarselt ja neid tuleb ka pidevalt promoda.

3.4. aitame vabauhendustel leida lahendusi nende tööd takistavatele probleemidele

Tegevus	Mida tahtsime saavutada?	Hinnang
Ühenduste arendusprogramm	Võimaluste leidmine arenguprogrammiga jätkamiseks, aidates selles osalejatel tuvastada oma arenguvajadusi ja leida teid nende lahendamiseks.	
Venekeelsete ühenduste mentorprogramm ja “Liidrikooli” projekt	Venekeelsete ühenduste ja aktivistide toetamine oma isiklike oskuste ja organisatoorse suutlikkuse tõstmiseks.	
Nõustamine	Aidata ühendustel leida vastuseid küsimustele, kus nad ise jänni jäävad	

Ratta Vald

KUST RAHA TULEB

TEGEVUSKAVA TÄITMINE

1132

5328

MITTESHÖTISTARRELIISED TOETUSED

233,5

KALFADE JA TEENIESTE MÄRK

Füüsilise riigi tulumaks (SD4 0)

Kevadkoolis Ratta vallavanemaks kehastunud Toomas Trapido selgitab värviliste mullidega www.meieraha.eu põhjal koostatud valla eelarve kujunemist. Foto: Martin Meitern

Vabäühenduste arenguprogrammiga jätkamiseks leppisime aasta lõpuks kokku Siseministerruumiga, kes rahastab programmi 2012. aasta jooksul. Jätkame sama mudeliga, mis õigustas end 2008-10 toimunud projekti puhul: programmi osalema valitud ühendustega koos analüüsimise nende arenguvajadusi, koostame tegevusplaani nende lahendamiseks, aitame leida vabatahtlikke partnereid ja korraldame seminare. Eelmise projekti kogemuste põhjal oleme pikendanud programmi kestvust kahelt aastalt kolmele, sest nägime, et muutuste läbiviimine ja kinnistamine võtab mõnelgi juhul kauem aega; samuti hakkab ühendustega meie poolt ühe inimese asemel tööle kaks.

Pärast paariaastast vabäühendustele tarviliku teabe edastamist ka vene keeles veendusime, et üksnes sellest ei piisa, nagu pole suurt abi ka klassikalistest koolitustest, kuna just muukeelsete inimeste teadlikkus ja arengutase on väga erinevad. „Teeme ära! Minu Eesti“ tegevustest kasvas välja esimene venekeelsetele aktivistidele mõeldud Liidrikool, mis algas 2010. aasta lõpus MISA toel. Reet Laja ja Aleksander Valdmanni veetud projekti võeti vastu kaks 30-liikmelist lendu.

Kaugemaks sihiks sai seatud suurem kodanikuaktiivsus ehk rohkemate venekeelsete eestvedajate kaasamine, ent alustada tuli pehmematest väärtustest, nagu suurem eneseusk ja julgus ühiskonnaelus kaasa rääkida, mis kasvavad väga pikkamööda. Loomulikult ei piirduvad vaid eneseabiteemadega, vaid räägiti kõigest olulisest, ettevõtlusest kuni riigijuhtimiseni, kaasamisest kommunikatsioonini, esinejateks kümned edukad äri-, kolmanda ja avaliku sektori tegijad ja otsustajad. Mitmed osalejad asusid juba liidrikooli alguses oma ideid ellugi viima.

Kevadel alustasime ka koos Avatud Eesti Fondiga viimase ning KÜSK-i toel üsna sarnase mentorlusprogrammiga, kus 26 osalejat moodustasid 13 paari – venekeelne juhendatav ja eestikeelne juhendaja. Paarides toimus nõustamine omavahelise suhtlemise, aga ka ühiste koolituste ja kogemuste jagamise teel. Siingi tuli alustada osalejate arenguvajaduste analüüsimise ning neile lahenduste leidmisega – kohe organisatsioonide juhtimise ja huvikaitse meetodite juurde minek olnuks liiga pikk samm.

Mõlemad projektid aitasid hulgal venekeelsel inimesel ikka muuta oma suhtumist ellu, riiki, iseendasse. Probleemiks jäi aga lõpuni osalejate mõningane passiivsus, kuna nappis nii iseseisvust kui koostööoskusi, usaldust enda ja teiste vastu. Paljud liidrikoolis ja mentorlusprogrammis osalenud suhtlevad aga edasi nii omavahel kui eestvedajatega, nii et päris ühekordseteks sutsakateks need projektid ehk ei jäänud. Siiski on kaheldav, millist panust niisugused katsed annavad aktivistide ja vabäühenduste järeleaitamiseks eestikeelsetele ning ühiskonnaelus osalemiseks.

Meie poole oma küsimustega pöörduvate vabäühendustele nõu andmine telefoni või e-posti teel, aga ka kokku saades, jätkus nii, nagu varemgi. Selliseid küsimusi tuleb meile pea iga päev, ning üldjuhul oleme ka osanud vastata.

Kokkuvõte: kuidas meil läks?

Loeme 2011. aastat üldiselt edukaks. Ühiskonnas suuremat tähelepanu äratanud teemadest jäävad õnnestumiste poolele töö aasta alguses hea valimistavaga ning aasta lõpus erakonnaseaduse muudatustega (viimane ei ole küll ka aruande kirjutamise ajaks 2012. aasta kevadel jõudnud lahenduseni, küll aga õnnestus saavutada avalik arutelu ja ära hoida pahameelt põhjustanud otsuse kiire vastuvõtmine). Mõlema puhul olime edukad ka teiste ühenduste ja inimeste aktiveerimisel ja leidsime selleks viise, mida saame kasutada ka teiste küsimuste puhul – näiteks erakondade sihtasutuste teemal töötasid hästi meie loodud foorumid koduleheküljel, pakkudes mugavat arvamuse avaldamise võimalust. Sama saab öelda ka seekordse vabaihenduste manifesti kohta, mille punktide üle avaldasid ühendused arvamust ja esitasid kommentaare veebihääletusel. Ka manifesti tulemust – seitsmest ettepanekust nelja jõudmist valitsuse tegevuskavva – loeme heaks.

Osade teiste vabaihenduste tegevuskeskkonda puudutavate küsimuste puhul arenesid asjad küll meie loodetust aeglasemalt, et siiski soovitud suunas – näiteks arutelud tulumaksusoodustusega ühenduste nimekirja pääsemise tingimuste üle jõudsid 2012. aasta kevadel regionaalministri ettepanekuteni rahandusministrile, mis meie hinnangul aitavad praeguseid probleeme lahendada. Samasse ritta kuulub näiteks valitsuse ja ühenduste ühiskomisjoni uuendamine, mõõndustega ka vabaihenduste andmete avalikuks kasutamiseks andmine äriregistris (valitsus on tegevuskavas lubanud seda teha, ehkki seadnud selleks endale meie hinnangul ebamõistlikult kauge tähtaja 2013. aasta lõpus).

Veel mõne punkti tegevuskavast oleme aastaaruandes märkinud “kollaseks”, see tähendab osaliselt saavutatuks. Näiteks rahastajate koostöövõrgustik ei hakanud küll tööle meie algselt soovitud kujul, ent leiab ilmselt mõistliku lahenduse Siseministeeriumi eest veetava ühenduste riigipoolse rahastamise korrastamise komisjoni tegevuse kaudu, kus me osaleme ja seisame samade ideede eest, mida plaanisime oma veetavas võrgustikus. Tallinna vabaihenduste võrgustik “lahkus” EMSL-i juurest plaanitust varem, ent toimib kenasti edasi Uue Maailma Seltsi eestvedamisel. Uue võrgustikuna aitasime poole aasta jooksul luua sotsiaalsete ettevõtete liitu, mis alustas tööd iseseisva organisatsioonina 2012. aasta kevadel, nagu ka plaanitud. (Samamoodi on juba varem EMSL-i juurest eraldunud “Teeme ära!” võrgustik, millest osa, iga-aastane talgupäev, jätkab meie liikme Eestimaa Looduse Fondi juures, ja teine osa, üleilmne “Let’s Do It!” on moodustanud omaette organisatsiooni.)

Lõpule jõudsid kaks meie suuremat projekti, avalike teenuste edendamiseks mõeldud “Seitse ühe hoobiga” ning kaasamis- ja osalemisostkustega tegelenud “Paremate poliitikate projekt”. Mõlema puhul oli me jaoks probleemiks sellistega kaasnev suur aruandlusbürokratia ning ka paljude partneritega koostöö organiseerimise koormus, mistõttu lõpptulemusena kogesime pigem väsimust kui suurt triumfi, ent projektide eesmärgid said saavutatud. Paraku nõuab veel ka pärast projekti lõppemist mõlema puhul eraldi tähelepanu saavutatut elus ja arenevana hoidmine, näiteks osade avalike teenuste projekti loodud keskkondade puhul.

Seevastu väiksemad projektid läksid libedamalt. Rahule jäime teist aastat toimunud “Pooltevahetusega”, mis loodetavasti kujuneb elujõuliseks traditsiooniks, mille korraldamisele me aasta-aasta vähem ressursi peame panustama. Ilmus neli head tagasisidet saanud käsiraamatut (tõsi, kaks neist võtsid kavandatust oluliselt rohkem aega). Kevadkool kaasavast eelarvestamisest õnnestus nii huvitava teema valikuga ja korralduslikult kui ka andis kinnitust, et selline meetod kodanike osalemiseks võiks päris elus edukalt toimida. Ladusalt läksid

kaks venekeelsetele ühendustele mõeldud mentorprogrammi. Hästi on käivitunud liikmekülastused ning liikmete omavaheliseks suhtlemiseks ja kasulikest kogemustest rääkimiseks mõeldud klubiõhtud.

Ainsaks tegevuskava eesmärkidest täiesti saavutamata jäänuks oli kohalike omavalitsuste nõustamine paremaks koostööks vabaühendustega (meie 2009. aasta manifesti ettepanekute elluviimiseks), millega alustamist korduvalt edasi lükanuna pidime lõpuks tõdema, et ei jõua- gi sellega tegeleda. Siiski ei tähenda ka see, et me valla- ja linnavalitsustele üldse tähelepanu poleks pööranud, aga töö nendega oli juhuslik ja seetõttu ka raskesti mõõdetav, kas ja mida me sellega saavutasime.

Ette sai valmistatud mõningaid tegevusi, mille käivitamine jäi peamiselt 2012. aastasse. Oleme rõõmsad, et jätku saab vabaühenduste arenguprogramm, mis end 2008-10 toimiva ja vajalikuna tõestas. Samuti hakkab reaalsuseks saama meil juba mõnda aega plaanis olnud kolmanda sektori tulevikugrupi idee, kus analüüsida ja pakkuda ühendustele soovitusi, kuidas olla kursis ja paremal moel ära kasutada ühiskonnas aset leidvaid arenguid. Aasta lõpukuudel valmistasime ette kodanikuharidusega tegelevate ühenduste võrgustikku, mis on samuti olnud pikalt kõneaineks, kuid mida seni polnud keegi eest vedada võtnud.

Enda jaoks peame läbi mõtlema, kuidas jätkata oma ürituste ja infokanalitega. Konverents ja suvekool ei ole enam selles rollis, mis kunagi, sest sarnaseid korraldavad nüüd juba väga paljud organisatsioonid ning pigem näib probleemiks olevat ürituste paljusus. Konverentsiga proovisime selle ühendamist kodanikuühiskonna nädalaga ja uut formaati (TedX-kõned), ent tunnet, et see ongi lahendus, ei tekkinud. Suvekooliga kaalusime üldse lõpetada, kuid osalenute tagasiside siiski ütles, et peaksime jätkama. Ilmselt proovime mõlema puhul edaspidi korraldamist jagada teiste vabaühendustega, kuid kuidas see täpselt tööle hakkab, ei oska veel öelda.

Meie infokandjad, ajakiri Hea Kodanik, portaal www.ngo.ee ning eesti- ja venekeelsed e-nädalajakirjad on hästi tehtud, kuid nendegagi peab mõtlema, kuidas neid hoida pidevalt huvitavate ja kasulike ning kuidas muuta ühendusi aktiivsemateks sisu koostajateks. www.ngo.ee sai 2011. aastal uue näo, kuid mitmed ideed foorumitest, vikidest ja muudest kasutajatele osalemisvõimaluste pakkumise viisidest on veel ellu viimata.

Endiselt on EMSL-i inimesed hinnatud koolitajate ja esinejatena, peame aga mõtlema, kuidas oma ajakasutust paremini plaanida, sest erinevate tegevuste kokkujooksmised ja hilenemised on jätkuvalt probleemiks. 2012. aastal püüame seda lahendada uut moodi tegevuskavaga, mille koostamist alustasime seekord tegevuste eeldatavate ajavajaduste ning meil olevate ajaressursside kaardistamisega, samuti püüdsime olulisematele tegevustele seada selgemini mõõdetavad eesmärgid kvartalite kaupa, et jooksvalt hinnata nende täitmist.

Õnnestumiste taga ei olnud kindlasti üksnes 2011. aastal tehtud hea töö, vaid ka aastate jooksul omandatud kogemused, koostöösuhted ja usaldusväärsus. EMSL-i praeguse büroo tuumik on meil töötanud valdavalt viis-kuus aastat, kuid 2012. aastal lahkub õpinguid jätkama Elina Kivinukk ning 2013. aastal lõpetavad senise töö EMSL-is Alari Rammo ja Urmo Kübar. Uue juhataja otsingutega alustame tõsisemalt 2012. aasta teises pooles.

RAAMATUPIDAMISE
AASTA **ARUANNE**

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2011	31.12.2010	Lisa nr
Varad			
Käibevara			
Raha	116 239	112 268	2
Nõuded ja ettemaksud	16 338	44 263	3
Kokku käibevara	132 577	156 531	
Põhivara			
Materiaalne põhivara	2 873	4 367	4
Kokku põhivara	2 873	4 367	
Kokku varad	135 450	160 898	
Kohustused ja netovara			
Kohustused			
Lühiajalised kohustused			
Võlad ja ettemaksud	537	5 926	6
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	55 535	72 471	7
Kokku lühiajalised kohustused	56 072	78 397	
Kokku kohustused	56 072	78 397	
Netovara			
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	82 501	60 339	
Aruandeaasta tulem	-3 123	22 162	
Kokku netovara	79 378	82 501	
Kokku kohustused ja netovara	135 450	160 898	

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2011	2010	Lisa nr
Tulud			
Liikmetelt saadud tasud	6 515	5 246	
Annetused ja toetused	298 272	320 860	7
Muud tulud	16 027	19 381	8
Kokku tulud	320 814	345 487	
Kulud			
Mitmesugused tegevuskulud	-211 064	-236 006	9
Tööjõukulud	-110 804	-86 261	10
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-1 494	-1 835	4
Muud kulud	-1 146	-253	
Kokku kulud	-324 508	-324 355	
Põhitegevuse tulem	-3 694	21 132	
Finantstulud ja -kulud	571	1 030	
Aruandeaasta tulem	-3 123	22 162	

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2011	2010	Lisa nr
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem	-3 694	21 132	
Korrigeerimised			
Põhivara kulum ja väärtuse langus	1 494	1 835	4
Kokku korrigeerimised	1 494	1 835	
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	27 925	-26 831	3
Põhitegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus	-22 325	-23 631	6, 7
Kokku rahavood põhitegevusest	3 400	-27 495	
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivara soetamisel	0	-2 438	4
Laekunud intressid	571	1 029	
Kokku rahavood investeerimistegevusest	571	-1 409	
Kokku rahavood	3 971	-28 904	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	112 268	141 172	
Raha ja raha ekvivalentide muutus	3 971	-28 904	
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	116 239	112 268	

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

	Kokku netovara	
	Akumuleeritud tulem	
31.12.2009	60 339	60 339
Aruandeaasta tulem	22 162	22 162
31.12.2010	82 501	82 501
Aruandeaasta tulem	-3 123	-3 123
31.12.2011	79 378	79 378

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud vastavalt Eesti heale raamatupidamistavale ja kasutades soetusmaksumuse meetodit. Eesti hea raamatupidamistava on rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele tuginev raamatupidamistava, mille põhinõuded kehtestatakse Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusega ning mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt väljaantavad juhendid.

1. jaanuaril 2011 ühines Eesti eurosooniga ja Eesti kroon (EEK) asendus euroga (EUR). Sellest tulenevalt konverteeris ettevõtte sellest kuupäevast alates oma raamatupidamisarvestuse eurodesse ning 2011. aasta ja järgnevatid finantsaruandeid koostatakse eurodes. Võrdlusandmed konverteeriti ametliku üleminekukursiga 15,6466 EEK/EUR.

Finantsvarad

Finantsvaraks loetakse raha, lühiajalisi finantsinvesteeringuid, nõudeid ostjate vastu ja muid lühi- ja pikaajalisi nõudeid. Finantsvara ja –kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või –kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või –kohustusega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulenevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolale üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval st päeval, mil ettevõtte saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdud finantsvara üle.

Raha

Raha ning raha ekvivalentidena kajastatakse raha kassas ja pangas, nõudmiseni hoiuseid, lühiajalisi (alla 3 kuulise lunastustähtajaga) pangadeposiite ja rahaturufondi osakuid, millel puudub oluline turuväärtuse muutuse risk. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid äritegevusest kaudsel meetodil. Investeeringu- ja finantseerimistegevusest tulenevat rahavoogusid kajastatakse otsemeetodil.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustused

Välisvaluutas fikseeritud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval kehtinud Euroopa Keskpannga valuutakursid. Välisvaluutas fikseeritud varad ja kohustused seisuga 31. detsember 2011 on ümber hinnatud eurodesse bilansipäeval kehtinud Euroopa Keskpannga valuutakursside alusel. Välisvaluutatehingutest saadud kasumid ja kahjumid on kasumiaruandes kajastatud perioodi tulu ja kuluna.

Nõuded ja ettemaksud

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud tõenäoliselt laekuvatest summadest lähtudes. Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta. Ebatõenäoliselt laekuvad nõuded on kajastatud müüdü toodangu kulus. Ostjatelt laekumata arved, mille maksetähtaeg on ületatud rohkem kui 180 päeva võrra, on kantud kuludesse täies ulatuses. Lootusetud nõuded on bilansis alla hinnatud tõenäoliselt laekuva summani. Varem alla hinnatud ebatõenäoliste nõuete laekumisi kajastatakse ebatõenäoliste nõuete kulu vähenemisena.

Materiaalne ja immateriaalne põhivara

Olulisuse printsiibist lähtudes kajastatakse põhivarana need varaobjektid, mille soetusmaksumus ületab 640 eurot ja mille kasulik eluiga on üle ühe aasta. Madalama soetusmaksumusega või lühema kasuliku elueaga varaobjektid kantakse kasutusse võtmisel kuluks ning nende üle peetakse arvestust bilansiväliselt. Juhul, kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksikeisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponentide kasulikule elueale. Materiaalne põhivara võetakse arvele tema soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnas ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Edaspidi kajastatakse materiaalsel põhivara bilansis selle soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja vara väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Materiaalsele põhivarale määratud amortisatsiooninormid vaadatakse üle, kui on ilmnenud asjaolusid, mis võivad oluliselt muuta põhivara või põhivaragrupi kasulikkude eluiga. Hinnangute muutuste mõju kajastub aruandeperioodis ja järgnevatel perioodides. Kui vara lõppväärtus ületab tema bilansilist jääkmaksumust, lõpetatakse vara amortiseerimine; amortiseerimist alustatakse uuesti hetkest, mil vara lõppväärtus on langenud alla tema bilansilise jääkmaksumuse.

Kui materiaalse põhivara objektile on tehtud selliseid kulutusi, mis vastavad materiaalse põhivara mõistele, siis need kulutused lisatakse põhivara objekti soetusmaksumusele. Jooksva hoolduse ja remondiga kaasnevad kulutused kajastatakse aruandeperioodi kuludes.

Kui materiaalse põhivara objektile vahetatakse välja mõni oluline komponent, lisatakse uue komponendi soetusmaksumus objekti soetusmaksumusele, eeldusel, et see vastab materiaalse põhivara mõistele. Asendatav komponent kantakse bilansist maha. Kui asendatava komponendi soetusmaksumus ei ole teada, hinnatakse maha kantavat maksumust lähtudes asendamise hetke soetusmaksumusest, arvestades maha hinnangulise kulumi.

Põhivara arvelevõtmise alampiir 640 eurot

Kasulik eluiga põhivara gruppide lõikes (aastates)

Põhivara grupi nimi	Kasulik eluiga
Muu materiaalne põhivara	5 aastat

Rendid

Kapitalirendiks loetakse rendisuhet, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina. Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

Finantskohustused

Finantskohustusteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühi- ja pikaajalisi võlakohustusi.

Finantsvara ja –kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või –kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või –kohustusega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantskohustused kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses.

Finantskohustus eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Annetused ja toetused

Sihtfinantseerimisest saadud tulu kajastatakse tulemiaruanDES proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega. Tulu kajastamisel rakendatakse brutomeetodit, st. saadud toetusi ja kompenseeritavat kulu kajastatakse tulemiaruanDES eraldi ridadel. Sihtfinantseerimisega seotud tulud kajastatakse tulemiaruanDES real "annetused ja toetused".

Varade sihtfinantseerimise kajastamisel rakendatakse brutomeetodit, s.t. sihtfinantseerimise abil soetatud vara võetakse bilansis arvele tema soetusmaksumuses ning varade soetamise finantseerimiseks saadud summa kajastatakse bilansis kohustusena kui tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest. Soetatud vara amortiseeritakse kulusse ja sihtfinantseerimise kohustust tulusse soetatud vara kasuliku eluea jooksul. Sihtfinantseerimisega seotud tulud kajastatakse tulemiaruanDES real "annetused ja toetused".

Mitterahalise toetusena saadud vara võetakse bilansis arvele tema õiglases väärtuses. Tekkiv kohustus kantakse tuludesse vara järelejäänud kasuliku eluea jooksul.

Liikmemaksud ja annetused kajastatakse tekkepõhiselt. Mittesihtotstarbelised toetused ja annetused kajastatakse tuluna laekumise hetkel.

Tulud

EMSLi tulemiaruanne on koostatud Raamatupidamise seaduse lisa 2 toodud kasumiaruanDE skeemi nr 1 alusel.

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta.

Tulu teenuste müügist kajastatakse lähtudes valmidusastme meetodist, teenuse osutamisest saadavad tulud ja kasum kajastatakse proportsionaalselt samades perioodides nagu teenuse osutamisega kaasnevad kulutused.

Intressitulu kajastatakse lähtudes vara sisemisest intressimäärast.

Bilansipäevajärgsed sündmused

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmselbil bilansi kuupäeva, 31. detsembri 2011 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega. Bilansipäevajärgsed sündmused, mida ei ole varade ja kohustuste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemust, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Lisa 2 Raha

(eurodes)

	31.12.2011	31.12.2010
Sularaha kassas	0	1
Arvelduskontod	116 239	112 267
Kokku raha	116 239	112 268

Lisa 3 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2011	31.12.2010
Nõuded ostjate vastu	2 000	7 072
Ostjatelt laekumata arved	2 000	7 072
Muud nõuded	2 556	2 556
Muud nõuded	2 556	2 556
Ettemaksed	7 388	0
Nõuded rahastajate vastu	4 394	34 634
Kokku nõuded ja ettemaksed	16 338	44 262

Lisa 4 Materiaalne põhivara

(eurodes)

	Muu materiaalne põhivara	Kokku
31.12.2009		
Soetusmaksumus	17 678	17 678
Akumuleeritud kulum	-13 914	-13 914
Jääkmaksumus	3 764	3 764
Ostud ja parendused	2 438	2 438
Muud ostud ja parendused	2 438	2 438
Amortisatsioonikulu	-1 835	-1 835
31.12.2010		
Soetusmaksumus	20 115	20 115
Akumuleeritud kulum	-15 748	-15 748
Jääkmaksumus	4 367	4 367
Amortisatsioonikulu	-1 494	-1 494
31.12.2011		
Soetusmaksumus	7 470	7 470
Akumuleeritud kulum	-4 597	-4 597
Jääkmaksumus	2 873	2 873

Aruandeaastal kanti maha akumuleerunud põhivara ja põhivara kulumit kogusummas 12 645 EUR.

Lisa 5 Kasutusrent

(eurodes)

Aruandekohustuslane kui rentnik

	2011	2010
Kasutusrendikulu	5 384	5 384
Järgmiste perioodide kasutusrendikulu mittekatkestatavatest lepingutest		
	31.12.2011	31.12.2010
12 kuu jooksul	4 711	5 369
1-5 aasta jooksul	0	4 698

Lisa kajastab kontoriruumide rendikulusid, millest on lahutatud allrentnikele esitatud või eeldatavasti esitatavad kulude katmise nõuded. Leping Rotermann City OÜga sõlmiti 19.10.2009 kolmeks aastaks

Lisa 6 Võlad ja ettemaksud

(eurodes)

	31.12.2011	31.12.2010
Võlad tarnijatele	537	894
Võlad töövõtjatele	0	1 240
Võlad projektipartnerite ees	0	3 791
Kokku võlad ja ettemaksud	537	5 925

Lisa 7 Sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused

(eurodes)

Brutomeetod

	31.12.2009	Saadud	Tagastatud	Tulu/amortisatsioon	31.12.2010
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks					
Avatud Eesti Fond SA	19 109	42 244	-116	-49 739	11 498
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	60 298	54 234	0	-69 132	45 400
Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed	7 989	13 971	0	-16 829	5 131
Siseministeerium	5 678	12 000	0	-7 235	10 443
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	0	108 963	0	-108 963	0
Riigikantselei Minu Eesti	0	7 989	0	-7 989	0
Rahandusministeerium TOF	0	39 258	0	-39 258	0
USAID	0	4 965	0	-4 965	0
Muud sihtfinantseerimised	0	6 327	0	-6 327	0
Eraannetused	0	10 422	0	-10 422	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	93 074	300 373	-116	-320 859	72 472
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	93 074	300 373	-116	-320 859	72 472
	31.12.2010	Saadud	Tagastatud	Tulu/amortisatsioon	31.12.2011
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks					
Avatud Eesti Fond SA	11 498	5 490	0	-15 103	1 885
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	45 400	64 560	0	-109 960	0
Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed	5 131	15 395	0	-13 194	7 332
Siseministeerium	10 443	72 006	0	-45 530	36 919
Kodanikuühiskonna Sihtkapital	0	91 404	0	-84 505	6 899
Rahandusministeerium TOF	0	16 769	0	-16 769	0
USAID	0	4 946	0	-4 946	0
Muud sihtfinantseerimised	0	3 200	0	-700	2 500
Eraannetused	0	7 565	0	-7 565	0
Kokku sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	72 472	281 335	0	-298 272	55 535
Kokku sihtotstarbelised tasud, annetused ja toetused	72 472	281 335	0	-298 272	55 535

Lisa 8 Muud tulud

(eurodes)

	2011	2010
Tehtud kulutuste tagastus	1 876	1 864
Ürituste osalustasud	1 532	2 980
Koolitused, loengud, analüüsid	11 378	14 354
Trükiste müük	0	183
Muud	1 241	0
Kokku muud tulud	16 027	19 381

Lisa 9 Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2011	2010
Kommunaal- ja sidekulud	1 069	155
Ostetud teenused	0	1 964
Sidekulud	0	1 825
Pangateenused	223	235
Raamatupidamine ja audit	5 034	2 891
Kirjastuskulud	2 406	0
Transport, lähetus, koolitus	3 659	1 507
Seminaride korraldamine	8 549	6 702
Projekt TOF Paremad Poliitikad	18 549	35 440
Projekt AEF Tallinna Vabaühenduste Võrgustik	5 251	7 884
Projekt MISA Venekeelsed Vabaühendused	215	2 863
Projekt KÜSK Katuste koolitus	9 901	0
Projekt KÜSK Hea Kodanik, suvekool, konverents	10 238	0
Projekt EMSLi suvekool	0	7 151
Projekt Vabaühenduste kärajad	0	2 238
Projekt Taga Targemaks	0	3 707
Projekt Teeme ära!	0	44 960
Projekt ajakiri Hea Kodanik	0	18 401
Projekt EAS Avalikud teenused	109 332	54 358
Projekt AEF Rahastus-eeskoste	400	15 932
Projekt AEF Konverentside käsiraamat	0	5 432
Projekt SiM Huvikaitse ja teavitustegevused	13 916	20 491
Projekt MISA Liidrikool	6 903	85
Projekt KÜSK Vene mentorlus	8 748	0
Projekt KÜSK Sotsiaalsete ettevõtete eestkostevõrgustik	2 564	0
Projekt KÜSK Eestkoste, EVTA	1 750	0
Muud	2 357	1 785
Kokku mitmesugused tegevuskulud	211 064	236 006

Lisa 10 Tööjõukulud

(eurodes)

	2011	2010
Palgakulu	82 648	64 761
Sotsiaalmaksud	28 156	22 118
Puhkusereserv	0	-618
Kokku tööjõukulud	110 804	86 261
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	6	3

Lisa 11 Seotud osapooled

(eurodes)

Liikmete arv majandusaasta lõpu seisuga		
	31.12.2011	31.12.2010
Juriidilisest isikust liikmete arv	111	110
Tegev- ja kõrgemale juhtkonnale arvestatud tasud ja muud olulised soodustused		
	2011	2010
Arvestatud tasu	19 800	16 106

Aruande digitaalallkirjad

Mittetulundusühing Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (registrikood: 80005069) 01.01.2011 - 31.12.2011 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
URMO KÜBAR	Juhatuse liige	24.05.2012

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

MTÜ Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit nõukogule

Oleme auditeerinud kaasnevat MTÜ Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2011 ning eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta tulemiaruanne, netovara muutuste aruannet ja rahavoogude aruannet, aastaaruande koostamisel kasutatud peamiste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muud selgitavat informatsiooni.

Juhtkonna kohustus raamatupidamisaruannete osas

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ning õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti hea raamatupidamistava nõuetega ning sellise sisekontrollisüsteemi eest mida juhtkond peab vajalikuks, võimaldamaks raamatupidamise aastaaruande korrektset koostamist ja esitamist ilma pettustest või vigadest tulenevate oluliste väärkajastamisteta.

Vandeauditori kohustus

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust raamatupidamise aastaaruande kohta. Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (Eesti). Need standardid nõuavad, et me oleme vastavuses eetikanõuetega ning et me planeerime ja viime auditi läbi omandamaks põhjendatud kindlustunde selle kohta, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvnaõtjate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad vandeauditori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab vandeauditor nende riskihinnangute tegemisel arvesse õige ja õiglase raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ja esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja raamatupidamise aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt MTÜ Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit finantsseisundit seisuga 31. detsember 2011 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta finantstulemust ja rahavoogusid kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga.

/allkirjastatud digitaalselt/

Ivar Kiigemägi

Vandeauditori number 527

Ernst & Young Baltic AS

Auditoorettevõtja tegevusloa number 58

Rävala pst 4, 10143 Tallinn

24. mai 2012

Audiitorite digitaalallkirjad

Mittetulundusühing Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (registrikood: 80005069) 01.01.2011 - 31.12.2011 majandusaasta aruandele lisatud audiitori aruande on digitaalselt allkirjastanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
IVAR KIIGEMÄGI	Vandeaudiitor	24.05.2012

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Kodanikuõiguste kaitse ja eestkoste; teatud elanikegrupi huvide kaitse	94991	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 6645077
E-posti aadress	info@ngo.ee
Veebilehe aadress	www.ngo.ee